National Library 56253
Gen.Acquisitions Section
Ottawa,Ont.
K1A ON4

National Library
Bibliothèque Nationale
JUIL JULY 27 1977

3103/H/2

Second class mail registration number — 1089.

VABA EESTLANE

25 1952

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

Nr. 53 (2400) XXVI aastakäik | Teisipäeval, 19. juulil 1977 — Tuesday, July 19, 1977 | Üksiknumbri hind 35 centi

Kotkajärve '77 avati pidulikult

Nädalases suurlaagris 327 gaidi ja skauti

Laupäeval kell 2.45 p. l. tõusid Eesti ja Kanada lipud Kotkajärvel Anton Õunapuu väljakul pealipumasti ja suurlaagi juht nskm Ivar Nippak kuulutas suurlaagri avatuks. Pidulikus rivis viibis 327 skautlikku noort, neist 37 Ühendriikidest. Suurlaagri esimene päev oli päikesepaisteline ja palav. Kotkajärve rõõvikutest rüüstatud puud on taastanud suvise lehestiku.

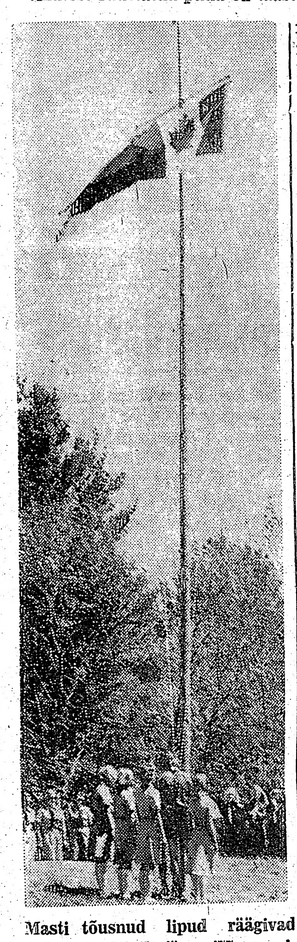

Masti tõusnud lipud räägivad suurlaagri Kotkajärve '77 avamisest. Foto: Tommy Pettersson

Noorte kogunemine suurlaagrisse algas juba varahommikul ja kell 10 algas vilgas tegevus laagriväljakutel. Ühendriikide noored skm Harry Tarmo juhtimisel saabusid bussiga. Kell 1 päeval said noored Kotkajärve köögist esimese kõhutäie ja vahetasid pärast seda tööriided vormiriietuse vastu. Kell 2.30 marssisid noored üksuste kaupa lipuväljakule, kus skm Arnold Kukk nad rivistas nelinurka. Marsimuusika tuli heliplaatidelt valjuhääldajate süsteemi kaudu.

Noored tervitasid väljakule saabuvat üksuste lippude rühma ja kohe heisati lipud lipulaulu saatel. Laager avati nelja gongilöögiga. Laagrijuht nskm Ivar Nippak, gaidlaager juht gdr Tiia Kütt, skautlaager juht skm Ervin Aleve ja Skautide Maleva juht skm Silver Kask ütlesid igaüks ühe tervituslause noortele.

Palvuse pidas pastor skm Tõnis Nõmmik, lühikese kõnega tervitas noori ja juhte suurlaagri juht. Tervitusi ütlesid laagrile laagrivanemad gdr. Liis Juske ja skm Ermi Soomet, peagaidi nimel gdr Ene Lüdig, peaskaut skm Jaan Lepp ja TESS-i esimees nskm Egbert Runge.

Ühendriikide noorte juhid ngdr Tiina Kirss ja skm Harry Tarmo andsid üle mälestuseseme. Kirjalikke tervitusi oli saabunud terve rida.

Muuseas tervitasid eesti skautlikud noored Austraaliast ja kutsusid noori oma „Harju" suurlaagrisse, mis toimub 1977/78 aastavahetusel, Austraalia süvel.

Pidulik avatalitus lõppes informatsiooni ja korralduste andmisega, mida teostasid suurlaagri juht ja skautlaagri juht.

Laupäeva õhtul peeti Kotkajärve lõkketeatris esimene n. n. tutvumislõke. Lõkkevanana toimis skm Enn Kiilaspea, teda abistasid ansambel „Säde": Kristina Meipoom, Merjke Toomes ja Andres Tamm ning pillimehed. Säde esitas omaloomingu — suurlaagri laulu ja tehti algust selle õppimisega. Õhtu oli mõnus ja sume.

Pühapäeva hommikul kell 10.00 toimus jumalateenistus Kotkajärve metsakirikus. Teenis praost Oskar Puhm, keda altariteenistuses assisteeris õpetaja Andres Taul. Pühapäeval lõpetati laagrite väljaehitamist, samal ajal algas laagrite õppeprogramm.

Montreali Eesti Jaani koguduse saalis korraldati aruandeõhtu Trenti ülikoolis toimunud juhtkonna seminari kohta. Pildil näeme seminarist osavõtjaid (vasakult paremale) Ain Vaus, Hille Sutt, õp. Heino Laaneots, Helle Vaus ja Jaan Raudsepp, kes esitasid ülevaateid seminari töö kohta, näitasid pilte ning jagasid oma muljeid Montreali eestlastega. Foto: Meeme Sultson

Põhja-Korea tulistas alla USA helikopteri

3 meeskonnaliiget surnud, üks vangistatud

WASHINGTON — Üks USA sõjaväe helikopter, mis oli mingil põhjusel lennanud neli miili Põhja-Korea territooriumi kohale, tulistati alla, kusjuures kolm meeskonnaliiget said surma ja neljas vangistati.

Põhja-Korea esindajad keeldusid alustama läbirääkimist USA esindajate nõudmisele United Nations sõjaväe nõuandjate juhtimisel Panmunjoni vaherahu külas.

President Jimmy Carter ütles Senatis, et ta tahab hea seista, et see vahejuhtum ei kutsu esile vastasaktsiooni.

Carter ütles, et lõuna-korealased tulistasid Chinook helikopterile hoiatuslaske kui see eksis üle demilitariseeritud tsooni põhja suunas. Helikopter lendas Põhja-Korea maa-alale, kus meeskond hakkas helikopterit mingil põhjusel kontrollima.

See tõusis uuesti õhku kui põhjakorealased lähenesid, misjärgi helikopter tulistati alla.

Kaks meeskonnaliiget said surma helikopteri purunemisel, kolmas tulevahetusel ja neljas vangistati.

See oli tavaline rutiinipärane lend Korea läänerannikult idarannikule päise päeva ajal. Tõenäoliselt kaotas helikopter navigeerimise võime.

Põhja-Korea andis välja kolm surnud sõdurit ja ühe kes ellu jäi. Kolm surmasaanud sõdurit anti välja lihtsais männilaudadest kirstudes valgeid maske kandvate põhja-korealaste poolt.

Liitunud Rahvaste auvalvurid kandsid nad üle piiri oma õlgadel ja kaunistasid puusärgid Ühendriikide lippudega.

Ellujäänud Glenn M. Schwanke oli tugevasti põrutatud kuid ta jalutas üle piiri talle kuuluvad asjad paberpakendis.

Korea vaatlejad ütlesid, et enneolemata kiire meeskonna väljaandmine olenevat president Carteri pehmest lähenemisest vahejuhtumile ja vabandamisest, et helikopter P.-Korea õhuruumi sattus. Põhja-korealased ei olnud sellist vabandamist seekord nõudnud.

Nad ütlesid, et see on õnnetu juhtum, mida saanuks vältida kui mehed oleksid jälginud nende signaale maandumiseks ja investigeerimise võimaldamiseks.

Abessiinia kujuneb Moskva tugevamaks tugipunktiks

WASHINGTON — N. Liidu agressiivne poliitika Aafrikas sunnib Ühendriike lähemas tulevikus oma aktivsust selles piirkonnas suurendama, et pidurdada venelaste edasitungi. Kremli uueks käsilaseks Aafrikas on Abessiinia diktaator kol. Mengistu, kes on saanud N. Liidult pidevalt moodsaid relvi ning on üles ehitanud tugeva sõjaväe. Abessiinia naabrid Sudaan, Somaalia ja äsja iseseisvuse saanud Dzhibuuti on Abessiinia tugevuse kasvamise pärast väga häiritud ning kardavad, et Moskva annab Abessiiniale sama osa täita, mida teostasid kuubalased Angoolas. Moskva võib hakata lavastama ka selles piirkonnas „vabastamise sõdasid", mis muudavad Punase mere vene järveks.

Euroopa kommunistide peakorter Pariisi

PARIIS — Lääne-Euroopa kommunistlike parteide juhtkonnast saabunud teadete kohaselt plaanitseb Hispaania kommunistliku partei juht Carrillo Euroopa kommunistide parteide peakorteri rajamist Pariisi, mis oleks vastukaaluks Moskva mõjule Euroopas. N. Liidu kommunistlik partei lavastas hiljuti teatavasti oma ajakirjas terava rünnaku Carrillo vastu.

Tugev torm Torontos

Möödunud reede õhtul oli Torontos ja ümbruskonnas tugev äiksetorm, mis kiskus katused pealt, murdis puid kuna vihm ja tuul ning rahe tegid kahjustusi ja purustusi. Tormi tõttu oli ajutiselt mõnes linnaosas elektrivool katkenud. Vihma valgus lühikese aja jooksul üle poole tolli, tekitades ujutusi madalamail tänavail ja uhtus ära teid. Õhtuse töölt koju tuleku liikluse muutis kaootiliseks veel asjaolu, et mitmed liiklustuled olid elektrivoolu puudumise tõttu kustunud. Kolmnurga kujuline hurrikaanitaoline torm kattis umbes 250 ruutmiili. Mõnes kohas kestis torm kuni kuus tundi

Carteri nõudmised valmistavad Moskvale raskusi

Ebakindlus Kremli juhtkonnas suureneb

MOSKVA — Läänemaade diplomaadid ja vaatlejad Moskvas nendivad, et N. Liidu juhtkonna ridades võib märgata viimasel ajal teatud ebakindlust. Mainitakse, et Ühendriikide president Carteri inimõiguste rakendamise nõudmise poliitika on löönud Moskva pealetungiplaanid segi ja Kremli juhtkond on praegu defensiivis.

Venelasi ei häiri mitte ainult president Carteri visad nõudmised inimõiguste rakendamiseks vaid nad kardavad,

et Carter on ka energiline tegude inimene ning ehitab kiiresti üles Ühendriikde ja oma liitlaste riigikaitse, mis annab tema sõnadele tunduvalt rokhem kaalu

ja sunnib Moskvat presidendi nõudmistega arvestama.

Kremli juhtkonna olukord on võrdlemisi raske, kuna ühest küljest ei taha ega saa nad järele anda Carteri nõudmistele kuid teisest küljest vajavad nad läänemaailma tehnoloogiat ja krediite, mida nad on võimelised saama ainult Ühendriikidega koostööd arendades ja detente poliitikat viljeledes.

N. Liidu käsi ei käi eriti hästi ka Euroopas, kus sealsed suuremad kommunistlikud parteid ei taha enam vastu võtta Moskva käske ja korraldusi ning samuti on venelastel tekkinud raskusi Aafrikas, kus mõned riigid on N. Liiduga sõpruse üles öelnud.

Läänemaade diplomaatilistes ringkondades loodetakse, et need Moskva raskused loovad tulevikus paremaid eeldusi N. Liiduga reaalsete kokkulepete sõlmimiseks.

Mõõdukas õhkkond Kirikute Maailmaliidus

Okupeeritud Eestist oli saabunud täiskogu koosolekule kaks luteri õpetajat

STOKHOLM — Õhkkond Luteri Kirikute Maailmaliidu kuuenda täiskogu koosolekul Aafrikas Dar-es-Salaamis osutus kõigiti mõõdukaks. Teisiti oli see seitse aastat tagasi Evianis, kus revolutsiooniline rahutus end tugevasti avaldas. Mõõdukusele aitas kaasa viis, kuidas probleemidele läheneti. Püüti esijoones kindlaks teha, milline on piibli, usu ja teoloogia arusaamine ning hinnang teatud nähtuste kohta. Sellelt aluselt lähtudes võis vältida päevaprobleemide ülehindamist. Need on ju tavalisteks nähtusteks inimkonna ajaloos. Suureks kasuks oli sealjuures muidugi ühine usutunnistus ja õpetus.

Endastmõistetavalt seisid Aafrika probleemid esirinnas. Sellel taustal oli pind soodne uus-kolonialismi mõistmiseks, mis Balti rahvaid on tabanud.

Eesti ja Läti rahval on suuremad kogemused elust kolonialismi tingimustes kui ühelgi Aafrika rahval.

Lahkuva presidendi asemele, kelleks oli Helsingi ülikooli kantsler Mikko Juva Soomest, valiti Bukoba piiskop Josiah M. Kibira Tansaaniast. Tema ametiaeg kestab järgmise täiskogu koosolekuni seitsme aasta pärast. Luteri Kirikute Maailmaliidu ühinemine Kirikute Maailma Nõukoguga selle allorganisatsioonina ei olnud üldse arutuse all, kuna see küsimus oli ebaaktuaalne.

Konverents pakkus hea võimaluse isiklikeks kokkupuudeteks juhtivate isikutega üle maailma.

Pagulaskirikute esindajatel oli muidugi võimalus kohtuda kodumaalt saabunud ametivendadega.

Neid oli rohkem kui kunagi varem: okupeeritud Lätist kolm, okupeeritud Eestist kaks ja okupeeritud Leedust üks. Maade järele tähestikulises järjekorras istusid nad üksteise kõrval, kusjuures näiteks meie kiriku esindaja nime taha oli pandud „Estonia.. ja kodumaalt tulnute nime taha „USSR".

Okupeeritud Eestist olid saabunud Tallinna Kaarli kiriku õpetaja, assessor Edgar Hark, ja Palamuse õpetaja, mag. theol. Kalle Kasemaa, 35. a. Hark pidi olema ühe arutlusgrupi juhataja, kuid loobus austavast ülesandest. Võis kogeda, et kristlik usk ja vaimulik amet ei lase väliste olude poolt lahutada neid, kes kokku kuuluvad.

Kuna erialateemade arutluste kokkuvõtteid sõeluti kolmel tasemel, alul grupis, siis seminaris ja viimaks täiskogu koosolekul, kujunes viimane redaktsioon võrdlemisi üldsõnaliseks ega peegeldanud arutlusi. Ainult teadlik lugeja oskab neist välja võtta, midá siiski on öeldud. See võib arutlustel kogudustes raskusi tekitada.

Uue juhtnöörina järgnevateks konverentsideks otsustati pagulaskirikute algatusel kutsuda ka noorte esindajad Ida-Euroopast.

Nii noortele kui ka naiste osale kirikus kavatsetakse edaspidi suuremat tähelepanu osutada.

*

EELK konsistooriumi uue koosseisu kinnitamise tähtaega on kirikukogu liikmete palvel pikendatud 1. septembrini 1977.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St Torontos.
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto 3, Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, taltitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $28.—, poolaastas $14.50 ja veerandaastas $8.—, kiripostiga aastas $46.—, poolaastas $23.50 ja veerandaastas $12.50

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $30.—, poolaastas $15.50 ja veerandaastas $8.50. Kiripostiga USA-s: aastas $51.—, poolaastas $26.— ja veerandaastas $14.—

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $60.—, poolaastas $30.50 ja veerandaastas $15.50

Aadressi muudatus 30 c. — Üksiknumbri hind 35 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher, Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto 3, Ont. M6J 2H2

Vietnam otsib abi

Ameerika Ühendriikides on tekitanud suuri lahkarvamisi president Carteri kavatsus diplomaatiliste sidemete sõlmimiseks kommunistliku Vietnamiga, kes hülgas omal ajal vaherahu kokkulepped Washingtoniga ning vallutas Lõuna-Vietnami partisanisõjaga elanikonda terroriseerides ja hävitades. Paljudele Ühendriikide poliitikutele on selge, et kommunistlik Vietnam ei ole huvitatud Ühendriikidega sõbralike suhete sõlmimisest ja lähemast koostööst vaid ainult ameeriklaste rahast, mis nad peaks üle ajatama praegustest tohututest majanduslikest raskusist.

Arvestades neid meeleolusid ei ole Kongress seni Vietnamile laene- ja toetussummasid määranud, kuid rahvusvaheliste finants- ja abistamisasutuste kaudu on siiki Ühendriikide rahasid tagaukse kaudu Vietnamisse imbunud, mis on tekitanud Kongressi ringkondades meelepaha ning praegu tehakse katseid ka nende uste hermeetiliseks sulgemiseks.

Nii võttis senat senaator Robert Dole'i ettepanekul vastu otsuse, mille kohaselt Ühendriikide vastavad ameti- ja valitsusasutused ei nõustu sellega kui Maailmapank ja teised paljude rahvuste osavõtul tegutsevad finantsilised institutsioonid hakkavad Vietnamile raha laenama. Ning Esindajatekoda võttis valitsuse välisabi programmi arutamisel vastu ettepaneku, mille kohaselt Ühendriigid ei anna otseselt ega kaudselt abi sellistele riikidele nagu Vietnam, Laos, Kambodzha, Kuuba, Mosambiik, Angoola ja Uganda. Kui näiteks rahvusvahelised rahaasutused vaatamata Ühendriikide vastuseisule otsustavad abistada neid riike, siis loobuvad ameeriklased Dole ettepaneku kohaselt sellisele rahaasutusele oma järgmise osamaksu tasumisest.

Kongress on seega sattunud teravasse vastuollu president Carteriga ja välisministeeriumiga, kes pooldavad kommunistlikule Vietnamile rahvusvaheliste rahaasutuste odavaprotsendiliste laenude andmist. Kuna ameeriklased mängivad nendes rahaasutustes domineerivat osa, siis on tõenäoline, et vietnamlastele keeratakse tulevikus nende rahaasutuste kraanid täielikult kinni.

Vietnamile on aga väga oluline teiste riikide, eriti Ühendriikide, abi saamine, kuna kommunistid panid Lõuna-Vietnami vallutamisel kõik ühele kaardile ning sõda ja sõjalised pingutused ruineerisid maa täielikult majanduslikult. Tegelikult on Vietnami seni voolanud tohutuid summasid, kuna raudeesriidetagused riigid on andnud Vietnamile sadu miljoneid dollareid ja ainuüksi N. Liit on pumbanud Vietnami viimase 20 aasta jooksul üle 2 miljardi dollari, mis on läinud suuremalt osalt sõjaliste kulude katteks. Läänemaailmast on Vietnami suurte summadega abistanud Prantsusmaa ja Rootsi, kuna teiste panused on väiksemad.

Ühendriikide masside hulgas soodsama kõlapinna leidmiseks on Vietnami propagandamasin lakanud ameeriklaste ründamisest, kuid Hanoi valitsus ei ole loobunud oma nõudmisest 3,25 miljardi dollarile, millise summa talle olevat lubanud Nixon sõjakahjude taastamiseks. Selle summa lubamist eitab endine välisminister Kissinger ja sellise toetuse andmine Vietnamile oleks küsitav isegi sel puhul kui see summa oleks Hanoile lubatud, kuna Põhja-Vietnam rikkus vaherahu kokkuleppeid ja vallutas Lõuna-Vietnami.

Eelnevaid sündmusi ja Põhja-Vietnami agressiivset poliitikat ja lepingute murdmist arvestades ei oleks ameeriklastel neile mingit põhjust oma abi pakkuda. Kuid Hanoil on käsi almuse saamiseks väljas ning Carter on juba pistnud käe tasku, et paluja, nuruja ja nõudja soove rahuldada.

K. A.

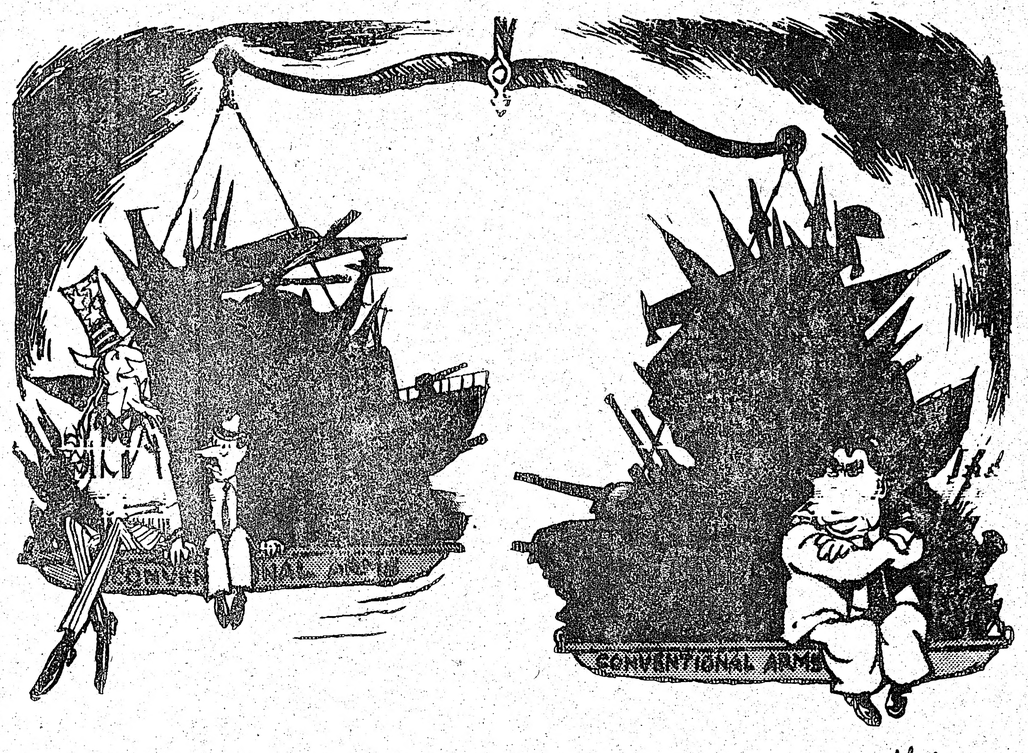

Onu Sam: „Meil ei ole põhjust muretseda — meie oleme tugevamad relvastuse alal."

Eestluse elujõu viis põhialust

Robert Kreemi kõne Vancouveris Lääneranniku Eesti Päevadel

Vancouveris toimunud XIII Lääneranniku Eesti Päevade puhul oli peakõnelejaks Eesti Liit Kanadas esimees mag. R. Kreem Torontost. Ta on tuntud aktiivse tegelasena eestluse viljelemisel, otsides selleks mitmesuguseid teid ülemaailmses ulatuses. Tema uus kõne käsitleb mitmeid uusi vaateid ja otsib neile probleemidele lahendust, mis eestlusel praegu on aktuaalsed. Avaldame tema kõne mõningase kärpimisega.

Kunagi pole eesti rahva elu ja kultuuriloos olnud olukorda, kus eestlasi võib leida nii suurel hulgal igas maailmanurgas. Meie saatuseteed on olnud erinevad. Me oleme nendel teedel ületanud raskusi ning meie südamed on olnud täis leina. Need elukogemused on meid teinud sisemiselt suuremateks ja tugevamateks inimesteks. Me ei ole eksinud võõrasse metsa.

Pöördelistest aastatest meie rahva saatusteedel II maailmasõja ajal ja pärast seda on maailm palju muutunud. Ma ei mõtle seda mitte üksnes poliitiliselt.

Teadus ja tehnoloogia on sellest ajast peale arenenud rohkem kui eelmistel aastatuhandeil kokku

Selle arengu tulemused avalduvad meie elus paljudel viisidel. Sellepärast näeb nüüd ka Kanada sidestuse või kommunikatsiooni ekspert Marshall McLuhan maailma kui globaalset küla, viidates sellega peamiselt kiirusele kuidas inimesed ja nende ideed ülemaailmselt liiguvad. Ka sõda ei peeta enam niivõrd tulirelvadega kindlal rindejoonel, vaid igal pool. kus üks olulisemaid võitlusrelvi on ideoloogia.

Üldine areng on enesega kaasa toonud ka uue Globaalse Eesti ja globaalse eestluse mõiste. Tänapäeval võime kogu maailma sama ajaga läbi käia kui omal ajal Eesti. Aja ja ruumi mõisted on muutunud. Moodsad sidestuse vahendid on ka meie kätes.

Nõukogude Liit on küll Eesti füüsiliselt okupeerinud, kuid mitte eestlaste vaimu.

Eesti vaim on jäänud murdmata, ehkki rahvas on pandud riigimoonaka olukorda nende kodumaal, Venemaa sügavustes sunnitöölistena või vabaduses elamisel.

Globaalne Eesti — see oleme meie, eestlased kõik. Globaalne Eesti on meie vaimne Eesti. Globaalne Eesti on tunnetus, on jõud, on arusaamine ja tegutsemine. Globaalsel Eestil ei ole piire. Globaalsed eestlased võitlevad gruppidena ja üksikult Kremli ümber ja Toompea ümber. Nad võitlevad Tartus, Torontos, New Yorgis, Stokholmis, Sydneys, Londonis, Münsteris ja paljudes teistes kohtades ja eriti täna siin Vancouveris.

Meie ei tohi kaduda kui rahvas ja Eesti peab vabaks saama. Me peame olema tugevad, sest nõrku ootab kadu.

Mida peaksime siis tegema?

Kas aitavad meid pikemad ja paatoslikumad isamaakõned? Kas aitavad meid mitmesugused hukkamõistmised? Kas aitavad meid kritiseerimised, kus sõnavõtjail omal pole lahendust pakkuda? Kas aitab meid põrnitsemine patriotismist pakatavale rinnale kui teod jäävad taga tulemata? Kas aitab meid ebarealistlikkude sihtide seadmine või kangelaslikkus ballisaalis? — Ei.

Vajame teadlikku, realistlikku, kuid optimistlikku eestlust, mis on rajatud plaanikohasele ja koordineeritud tegevusele.

Jõud on see realiteet mida arvestatakse. Ka meil ei ole teist valikult kui kasvatada oma jõudu.

Milles seisab siis meie jõud?

Esimeseks jõuks meie rahva elus on kindlasti tahe meie kultuurilist, poliitilist, usulist ja sotsiaalset tegevust arendada. Peame oma tegevuseks jõudu ja elufilosoofiat otsima tõest, õiglusest ja vaimusügavustest, teaduste ja kultuuri algallikatest. Peame edendama loomingulist ja uusi otsinguid, kirjandust ja kunste. Peame valvel olema ja samme astuma Eesti küsimuse tõepäraseks selgitamiseks väljaspoole. Küsimuseks on: kas meie eestlaseks olemise tahte lamp põleb igal pool?

On päris selge, et haridus on jõud. Haridus avab uksed positsioonidele, mis mõjutavad meie elusuundi. Teadmised on Globaalse Eesti tööks suure tähtsusega, sest meie tegevuse nivoo peab olema kõrge. Peame olema meid ümbritsevate gruppidega alalises võistlusvahekorras.

Kuid suurema hariduse ja kõrgemate positsioonidega käib kaasas ka hoiatussõna — haritlased assimileeruvad kiiremini kui teised eestlased.

Uurimused näitavad, et haritlasi tuleb siduda meie rahvusgrupi opereerivate ideede ja tegevusega. Selles osas on akadeemilistel organisatsioonidel, ...teaduslikel instituutidel jne. suur tähtsus. On ka ilmne, et peaksime suuremal määral oma teadlasi ja erialalisi spetsialiste oma vabahariduslike programmide läbiviimisel kasutama. Kui me seda kõike suudame, siis on meie mõju ja jõud suur.

Kolmandaks jõuks loen ma raha ja vara. Teie olete kindlasti tähele pannud kuidas rahva jõukamaks muutumisega paljud asjad meie elus on leidnud teostamist, millede kallale me varem pole julgenud asuda. I Ülemaailmsed Eesti Päevad ei oleks ajaliselt palju enne 1972-ndat aastat saanud toimuda selles skaalas nagu need teoks said. Austraalia eestlaste tulek Torontosse nii suureareuliselt oli tõeline üllatus. Nüüd vast aga mitte enam. Raha paneb käima mitte üksnes isiklikku vaid ka ühiskondliku elu. Aga me teame ka seda kuulsat ütelust: „Jaak, kurat, jalad põhjas!" Nii on paljud meie jõukaks saanud kaasmaalased kadunud meie hulgast Ado Grenzsteini põhimõtte kohaselt — „Rahvas võib kaduda kui aga rahval on hea elada." Uurimused näitavad ka teiste rahvusgruppide juures sama pilti.

Majanduslik jõukus teeb iseseisvaks. Nii siis tuleb ka rikaste ja jõukamate inimeste rahvuslikule tööle kaasakutsumiseks mitmeid teid kasutada.

Majandusinimestel on väga praktiline ja realistlik mõtlemisviis. Nendel on ka julgust rohkem kui paljudel teistel. Sellepärast saaksid sellised inimesed palju meie ühiskonnale anda. Vancouveris, Lakewoodis ja mitmel pool mujal on mul majandusinimeste panus ühiskonnale eriliselt silma paistnud. Kas oleme seda alati küllalt hinnanud?

Neljandaks oluliseks jõuks on sidestus. Kuidas oleks eestlus mõeldav näiteks ilma eesti ajalehtedeta. Paljud meist ei ole aga eesti lehe lugejad ja väga sageli pole kohtadel ka kirjasaatjaid.

(Järg lk. 7)

Kommentaarid

Saladus kodumaal korraldatud emakeele seminari ümber on nüüd selgunud. Nädalapikkusel õppereisil anti välismailt saabunud noortele mitmekülgne ülevaade eesti kultuurielust ja selle kõrval ka kollektiivsest majandusest, noppides vaadatavaiks näidissovhoose ja „miljonkolhoose". Esimesel tutvumisel ringkäiguga jääb igati asjalik tunne, kus kõike aspekte on käsitletud, mis kodumaa mõistet avardaksid ja välismail sündinud noortele annaksid pildi nende vanemate maast.

Veel pole teada kuidas meie noored ise seda pilti nägid. Kas nad tõesti võisid seda emotsionaalset, isamaalikku ja eesti kultuurielu väärtusi esiletoovat lahtiste südametega vastu võtta, kui ümberringi oli venelaste lämmatav survemaisus. Korraldajad on vältinud oma programmis iga venepärase nime, rääkimata sellekohasest teemastki, kui just dr. J. Kahk'i loeng ei puudutanud selle rahvuslikuna tuntud kuldraha teist külge sirp-ja-vasara embleemiga. Vaevalt ta tänapäevast Eestit sai kirjeldada ülistamata nõukogude vabaduse õnnistust eestlasile nagu ta oma ajalugu väänavais kirjutusis on seni teinud. Miks valiti just see loeng esimeseks? Või andis ta noortele ülevaate sellest taustast, venelaste rohkusest ja nende poolt avaldatud survest, mille najal tehakse keele- ja kirjanduse alalist tööd, vähemalt katsutakse seda eestlisena teha.

Noortele pakuti väga valitud kava. See oli koostatud nii, et see haaras kõiki alasid. Sinna oli „juhtumisi" sisse põimitud Tartu ülikooli juures nähtud pilt õnnelikest koolilõpetajaist, sovhoosi pillimeeste rõõmsaid viise ja kohtumine Tallinna Polütehnilise Instituudi õpilastega. Oli rohkeid kokkupuuteid eesti näitlejate ja kirjanikega. Ja kõige lõpuks ei maksnud see seminar osavõjtaile midagi, nad olid okupeeritud kodumaa külalised.

Selle korraldamise viis on pannud imestama, miks seda sellise salapärasusega organiseeriti kuna eesmärk oli nii positiivne: õpetada väliseesti noortele seda keelt, mis neil kipub võõras ühiskonnas ununema ja risustuma. Kuidas üldse said needki noored teada sellise seminari korraldamisest ja millal neid kutsuti? Kes tegi valiku soovijate hulgas?

Mida teevad nüüd noored? See ongi selle seminari huvitavam küsimus. Kas on võitjad korraldajad või osavõtjad? Kui nad nägid kõigi kuuldu ja pakutu kõrval ka eestlaste vabaduseta tänapäeva, mida dr. J. Kahk vaevalt julges puudutada, siis võtsid nad vastu eesti kultuuririkkusi ega hakka tasuma oma vastuvõtu kulusid seda korda kiitvate juttudega. See hoiab huvi selle sündmuse vastu.

HAJA

Lugeja kirjutab:

„Eesti Kodu" ainult eestlastele

Pea valmivasse Toronto „Eesti Kodu" korteritesse on juba paljud sisse kolinud ja lähema kuu—paari jooksul on kõigis elanikud, välja arvatud müümata korterites. Vaatamata mõningatele puudustele on korterite omanikud üldiselt rahul valikuga. Seda rohkem edaspidi, kui majad on üle antud E. Abistamise Komitee poolt korteriomanike osaühing „Eesti Kodule", mis annab osanikele kaasarääkimise õiguse ettevõtte majandamisel ja juhtimisel.

Momendi suurimaks probleemiks on müümata korterid. Juuli alul neid oli ligi paarkümmend, peamiselt 2-magamistoaga korterid terass-majades (ka 2 n.n. poissmehe-korterit suures korterimajas). E. Abistamise Komitee on lubanud ülejäänud korterid peale 20. juulit müüa muulastele.

Selles seisab suur hädaoht. E. Abistamise Komitee juhatus ei tohiks küsimust ilma seniste korteri-ostjate nõusolekuta otsustada. Korterid osteti heas usus, et üritus jääb puht eesti ettevõtteks, nagu seda oli reklameeritud. Veel müümata korterid ei saaks takistuseks olla ettevõtte üleandmisel o/ü „Eesti Kodule", kohe peale projekti lõpetamist. Loomulikult küsimus vajab detailselt väljatöötatud lepingut eriti müümata korterite osas.

Liigne ruttamine ja varajane korterite pakkumine muulastele on tarbetu ja kahjulik meie rahvuslikule üritusele. Teatavasti Torontos on uute korterite ülepakkumine, nii aasta tagasi valminud mõnedes suurtes kondomiinium-majades on veelgi kuni 75% korteritest müümata. „Eesti Kodu" on palju paremas olukorras üle 10% müümata korteritega, ja projekt on veelgi lõpetamata. Tõenäoliselt need saadakse kõik müüdud lähema poole aasta jooksul, kui mitte varem. Antagu vaid aega „atra säada"!

Muulastele kortereid müües äärmisel juhul saaksid kõne alla tulla soomlased. Seda enam, et vastavas elamu-ettevõttes Sault Ste. Maries soomlased müüsid kortereid ka eestlastele. Keelelised probleemid on väikesed, sisekeeleks „Eesti Kodus" jääks eesti keel (selle soomlased õpivad eestlaste seas ruttu ära). Muisse rahvusisse kuuluvatele kortereid müües aga paratamatult asjaajamine suuremas osa peaks olema inglise keeles.

Kuuldavasti on korterite ostmisest olnud huvitatud hollandlased (30 korterit). Õnneks E. Abistamise Komitee ei läinud sellele liinile (või liimile!), mis võinuks kujuda „Trooja hobuseks". Kuhu nemad sisse pääsevad on varsti võim nende käes (osta s kokku enamiku vabanevatest korteritest kuni enamus on nendel).

Meil tuleb ikkagi lähtuda põhimõttest, et „Ees i Kodu" kuuluks ainult eestlastele. Loodetavasti rida kõhklejaid teevad otsuse osta „Eesti Kodusse" korter ja mõned teised tulevad lisaks. Kaotada pole midagi, võita palju. Kui mitte majanduslikult, siis elada vanemas eas ainulaadses eesti ühiskonnas on rohkem väärt kui kõik muud kaalutlused kokku.

ENDEL TOIGER

VALVEARST NÄDALALÕPUL

23. ja 24. juulil on valvearstiks dr. Sauks, tel. 461-0912.

Noorte laulu- ja tantsupidu Tallinnas

Tänavu toimus Tallinnas 1., 2. ja 3. juulil koolinoorte IV laulu- ja tantsupidustus. Osavõtjaid oli 26.000, kusjuures külalisnoori oli Leedust, Lätist, Venemaalt, Valgevenest, Ungarist ja Ida-Saksast. Parteiliini sunnil oli see noorte suursündmus seotud Oktoobrirevolutsiooni 60. ja pinonneride organisatsiooni 55. aastapäevaga.

Esimesel päeval toimus kesk-päeval rahvatantsupeo I kontsert, teisel II kontsert ja õhtul samas III kontsert staadionil, kuna rahvaste sõpruse kontsert toimus samaaegselt Lauluväljakul. Kolmandal päeval oli laulu- ja tantsupeost osavõtjate rongkäik Võidu väljakult (endiselt Vabadusväljakult) Lauluväljakule. Kell neli toimus laulupeokontsert Lauluväljakul. Kui rahvaste sõpruse kontsert oli ilmselt rahvusvaheline, siis noorte laulupidu kavas oli eesti heliloojate töid. Kontserdi kavas oli paljude kooride, ansamblite ja gruppide esinemisi, kus eesti, läti ja vene kaasaegsete laulude kõrval kõlasid ikka jälle vene rahvaviisid. Pidustuse lõppfinaalis oli Dunajevski helitöö „Laul kodumaast" ja G. Ernesaksa „Mu isamaa on minu arm..."

Ilm tantsu- ja laulupidustuseks oli hea, ainult laulupeo viimases osas hakkas vihma sadama, aga eesti noored laulsid ikka rõõmsalt edasi nagu poleks sadu olnudki.

Ilse Mägiste-Bergmani maal Eesti Majale

Asta Kaljuste annetas T. Eesti Maja kunstikollektsiooni Ilse Mägiste-Bergman'i õlimaali „Moonid" (1977). Lähemal ajal on lubadusi uuteks annetusteks. Kokku on aastate jooksul Eesti Majale annetatud või kunstnikelt omandatud 32 kunstitööd ja 41 eksliibrist.

T. E. MAJA JUHATUS

Näidendite võistlus Esto '80 puhul

ESTO '80 teatritoimkond on olnud kontaktis Rootsi raadio ja televisiooniga, et selgitada eestikeelse kuuldemängu ja TV-näidendi lavastamise võimalusi. Kuigi mõlemad asutused on reageerinud algatusse positiivselt, pole veel lõplikku otsust tehtud.

On räägitud kuuldemängust, mis võiks olla 30—45 min. pikk ja mida saaks esitada eesti ja rootsi keeles. TV-näidend oleks maksimaalselt 50-minutiline. Kuna olemasolevas eesti repertuaaris ei ole näidendit, mis võiks äratada tänapäeva rootsi publiku huvi ja vastaks ka muudele nõuetele (aeg, piiratud näitlejate arv jne.), on otsustatud välja kuulutada ülemaailmne näidendite võistlus. Lähemad võistluse tingimused tehakse kindlaks hiljem.

EPL

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 699-5295
Teeme uusi ja parandame vanu
nii linnas kui ka suvilates
H. KIRIK
Insurance Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

Kalifornia eestlased organiseerisid Läänerranniku Eesti Päevade puhul ühislennu San Franciscost Vancouverisse. Pildil vasakult hostess Helgi Oja-Meistrell, Kerstin Ostrat, Ken Ostrat ja teine hostess Kersti Romman, kes lennul andsid Eesti kohta informatsiooni ja jagasid välja vastavasisulist voldikut.

Foto: Barbara Paup

Ühislend Kaliforniast Vancouverisse äratas tähelepanu

Lendu kasutati Eesti probleemide tutvustamiseks

XIII Läänerranniku Eesti Päevade puhul korraldasid Kalifornia eestlased ühislennu Vancouverisse. See on äratanud laialdast tähelepanu mitte üksi eesti ajakirjanduses, vaid ka CP Air lennuliin peab sellist grupilendu ainulaadseks ning taotleb omale reklaami tegemise huvides seda siduda televisiooni ja ajakirjandusega. Eestlased kasutasid lennu oskuslikult Eestile propaganda tegemiseks ja meie probleemide tutvustamiseks.

Ühislennust osavõtjad ei olnud kõik Põhja-Kaliforniast, mitmed olid New Yorgist, Illinoisist, Texasest ja Los Angelesist, kes olid tulnud teiste eestlastega koos Vancouveri suunas edasilendamiseks. Üle poole lennukist oli täidetud eestlastega, kuna kaks eesti hostessi andsid igale muulasele trükitud voldiku Eesti kohta käiva informatsiooniga ja selgitasid ühislennu eesmärki, Läänerranniku Eesti Päevade mõtet.

Voldik on silmasiduv, selles antakse lühipilt Eestist, tema ajaloost, majanduslikest ressurssidest, eestlaste kuuluvusest soome-ugrilaste hulka, eestlaste tegevusest sportlastena, Eesti okupeerimisest venelaste poolt ja

eestlaste ülesandeist vabas maailmas, kes seisavad selle eest, et Eestit ei unustataks.

Need 100.000 eestlast Vabas Maailmas nõuavad, et Vaba Eesti kuuluks jälle eestlastele, mispärast lõpetatagu okupatsioon Balti riikides.

Erilehel seletati lennu eesmärki ja öeldi, et enamus osavõtjaid ei ole mitte immigrandid, vaid Nõukogude Liidu kommunismi eest põgenejad. Seda lühidalt koostatud, aga informatiivset voldikut loeti hoolega ja see andis lähtekoha muulastega kontaktide saavutamiseks, kelle hulgas oli näha mitmesugust rahvast, kaasaarvatud ka hiinlased.

Rahvariietes sõitjad äratasid San Francisco lennuvälja suurt tähelepanu, oli tohutult palju pildistamist, kuna sellist kirevat pilti ei nähta tavaliselt lennuväljal.

Lennul „Eestlased Vancouverisse" oli kaks eesti hostessi, Kersti Romman ja Helgi Oja-Meistrell. Mõlemad tutvustasid end sõitjatele. Kersti Rommann on sündinud Vancouveris ja elab praegu San Franciscos. Ta valdab eesti, inglise ja portugali keeli. Tal on juba A. S. kraad College of Marin'ist, kuid järgmisel aastal lõpetab California ülikooli, misjärel hakkab õigusteadust õppima.

Helgi Oja-Meistrell on sündinud Rootsis ja töötab praegu ülemõena Brookside haiglas. Ka tema valdab eesti ja inglise, vähemal määral ka prantsuse ja saksa keeli.

Kui K. Romman lendas Vancouverisse põhjusel, et ta on San Francisco rahvatantsurühma liige, siis H. Oja-Meistrell lendas sinna põhjusel, et pole olemas ühtki pidu sellist kui eestlaste oma millele ta tahab kaasaelada.

Ühislennu organiseerija oli Arno Bender, kes on ülimalt rõõmus, et kõik läks nagu oli kavatsetud.

Hakati organiseerima Karavani 10. juubelipidustusi

Kuigi alles lõppesid tänavused karavanipidustused, toimus juba möödunud kolmapäeval uus koosolek, kus olid arutluse all järgmise 10. juubelikaravani pidustamisega seotud probleemid. Üle kolmekümne paviljoni esindaja võtsid koosolekust osa, kes määrasid kindlaks järgmise pidustuse kuupäevad ja kestvuse aja.

Metro Karavani komitee esimees L. Kossar andis sissejuhatuse leides, et järgmiste ettevalmistustega tuleks varakult alustada, tuleks ettenäha mõjukat reklaami ja on kavas väljaanda mälestusraamat Karavanist. Selles raamatus oleks need paviljonid, mis kavakohaselt võtavad osa 1978. a. pidustusest ja nende kõrval pildikroonika kümne aasta jooksul esinenud karavanipaviljonidest.

Kuna raamatu toimetamisega on aeganõudvaid töid, siis sooviavaldused järgmise Karavani-paviljoni korraldamiseks tuleb sisse anda juba 15. augustiks.

Ontario ja teised turismikeskused on huvitatud selle pidustuse oma väljaannetesse sisse võtmisest, mistõttu on vajalik paviljonide arvu kindlakskujunemine.

Karavani juubeli puhul tuleb kavandamisele spetsiaalprogramm, aga ta avaldas soovi, et igaüks selle programmi sisustamiseks kaasa aitaks. On eeldusi, et seda programmi saab esitada ka televisioonis nii Torontos kui ka väljaspool, kuna Karavani-pidustus on saanud hea nime üle P.-Ameerika.

Pärast mitmekülgset arutlemist valiti uue Karavani kestvuseks 9 päeva, mis algaks 23. juunil ja lõpeks Kanada päeval 1. juulil.

Järgneval diskussioonil käsitleti mitmeid eelmise pidustusega seotud probleeme ja tähelepanekuid, muuseas ka hinnangute andmist paviljonidele.

Mõne nädala pärast otsustati kokku kutsuda uus arutluskoosolek, kus iga paviljoni esindaja tuleks omapoolsete ideedega kuidas efektsemalt oma juubelipidustust pidada.

Keelekursus väliseestlaste noortele

Keeleloengute kõrval tutvuti mitme kollektiivmajandiga

„Sisukad ja rõõmurohked päevad eesti keele ja kirjanduse seminaril noortele väliseestlastele" on juulikuu esimese „Kodumaa" leheküljelise artikli pealkirjaks. Kirjutise juurde on lisatud seitse fotot mitmesugustest sündmustest, kuigi neilt ei selgu kuivõrd arvukas oli osavõtjaskond. Fotol, mis tehtud Viljandi lossivaremetes on grupis üle 20 inimese. Leht kinnitab, et ostvõtjaid oli Rootsist, Ameerika Ühendriikidest, Kanadast, Austraaliast ja Singapurist. Seminari korraldajaiks olid Väliseestlastega Kultuurisidemete Arendamise Ühing ja Emekeele Selts, kes ka olid vastu võtmas laevaga saabunud külalisi.

Esimesel õhtul vaadati „Estonias" Donizetti ooperit „Lucia di Lammermoor". Järgmisel hommikul toimus Kadriorus, VESKA ruumides seminari avamine, kus osavõtjaid tervitas ühingu esimees Ülo Koit. Esimeseks ettekandeks oli Teaduste Akadeemia korrespondentliikme dr. Juhan Kahk'i ettekanne Nõukogude Eesti tänapäeva tutvustamiseks. Siis tutvuti Vabaõhumuuseumiga, kus neile esines rahvakunstiansambel „Leigarid".

Muuseumile kuuluvas vanas Kolu kõrtsis kuulasid osavõtjad Keele ja Kirjastuse Instituudi murdesektori juhataja dr. Valdek Palli loengut eesti keele arengust.

Emakeele Seltsi teaduslik sekretär Heino Ahven andis ülevaate seltsi tegevusest. Õhtul külastati P. Pinna nimelist teatrit, kus vaadati A. H. Tammsaare „Tõe ja õiguse" neljanda osa dramatiseeringut „Karin ja Indrek".

Esmaspäeval jätkus seminar F. Tuglase Majamuuseumis Nõmmel, Väikese Illimari tänaval. Pärast tutvumist kirjaniku töö- ja eluruumidega ning kirjandusliku pärandiga, rääkis kirjastus „Eesti Raamat" peatoimetaja Aksel Tamm eesti proosakirjandusest, kuna ülevaate luuleloomingust andis Kirjanike Liidu sekretär kirjanik Jaan Kross. Pärastlõunal rääkis sama Keele ja Kirjanduse Instituudi rahvaluule sektori juhataja Ülo Tedre ja sama instituudi teadur Urve Lippus rahvaviisidest eesti muusikas ja Fr. R. Kreutzwaldi nim. Kirjandusmuuseumi rahvamuusika sektori juhataja Ingrid Rüütel soome-ugri rahvaste folkloorist.

Järgmisel päeval oli seminari töökohaks Keele ja Kirjanduse Instituut, kus tehtavat tööd tutvustas asedirektor Eva Ahven.

Eesti keele korraldamisest pidas loengu Tiiu Erelt, tänapäeva eesti keele häälдamisest Arvo Eek ja uutest sõnadest eesti keeles Rein Kull.

Samas tutvuti ka rikkalike keelematerjalidega. Pärastlõunal vaadati uuemaid eesti filme „Maised ihad" ja „Juhan Liivi lugu". Päeva viimaseks osaks oli Riikliku Akadeemilise Meeskoori kontsert.

Järgmisel hommikul sõideti bussiga Tartusse. Pikem peatus tehti Põltsamaal. Seminari töö jätkus Tartu Riiklikus Ülikoolis. Prof. Aga Künnap pidas loengu eesti keelest ja selle suguluskeeltest, prof Huno Rätsep loengu eesti keele õpetamisest ja uurimisest. Õhtul käidi „Vanemuise" teatris, kus esines oma lauludega näitleja Tõnu Tepandi.

Tartust sõideti edasi Viljandisse, tehes peatuse ka kuulsa Viljandi tamme juures.

Viljandis külastati Viljandi sovhoosi ja õhtul rääkis sovhoosi direktor Enn Mölder majandi tegevusest.

Külaliste auks andsid kontserdi majandi taidlejad. Järgmisel hommikul tutvuti Viljandi linnaga, kusjuures lossimägedel andis seletust linna muuseumi direktor Enn Moora.

Keskpäeva sõideti edasi Pärnusse. Pärnu Koduloomuuseumis andis direktor Omar Volmer ülevaate linna ajaloost ja arenguperspektiividest. Külastati ka Lydia Koidula maja.

Järgmisel päeval jätkus töö Tallinnas Kirjanike Majas, kus eesti haridussüsteemist rääkis kõrg- ja keskerihariduse ministri esimene asetäitja Heimar Peremees. Eesti teatrikunstist kõneles Teatrite Valitsuse juhataja Jaak Allik. Kohtuti paljude kirjanikega. Noorsooteatris vaadati J. Kaplinski näidendit „Põgenik".

Seminari eelviimane päev algas ekskursiooniga Piritale. Kunstiteadlane Villem Raam rääkis Pirita kloostri restaureerimistööst.

Metsakalmistul asetasid väliseestlased L. Koidula, Fr. Tuglase, P. Kerese ja G. Otsa kalmudele lilli.

Õhtul aga oldi koolinoorte rahvatantsupeol. Viimaseks etapiks oli „Kirovi" kalurikolhoosi külastamine, kus anti neile põhjalik ülevaade majandist. Kolhoosi talveajas lõpetas selle nädalapikkuse seminari VESKA ühingu esimees Ü. Koit, avaldades ka arvamust, et seminari kordaminek ja osavõtjate ettepanekud annavad põhjust korraldada ka edaspidi emakeelehuvilistele väliseestlastele taolisi kokkutulekuid.

Algotsi kriis ja eestlased

STOKHOLM (EPL) — Kuna Boråsi senini elujõulisemaid tekstiiltehaseid Agots, kus omal ajal oli palju eestlasi tööl, teeb praegu läbi rasket kriisi ja on konkurssi viidud, sest Handelsbanken keeldus uute krediitide andmisest ilma riikliku garantiita, mida tööstusminister keeldus andmast.

Eesti Päevaleht küsis sel puhul Boråsi Eesti Seltsi esimehelt Eralt Artilt, kuivõrra kriis tekstiilala puudutab eestlasi nende linnas?

— Algotsis töötab vaid kümmekond eestlast. Kuna konkurss vähemalt esialgu ei katkesta tehase tööd, siis ei kerki töötajaile tööstuse-probleeme enne kui algab ettevõtte ümberkonstrueerimine koostöös riigivõimuga. Eesti tekstiiltöölised on hajutatud mitmesse ettevõtesse ja vähemalt senini ei ole kriis neid eriti tunduvalt tabanud.

Ülikoolide lõpetajaid

University of Connecticuti lõpetas BS kraadiga bioloogia alal Vallot Ardo Kask, kes elab Williamticus, Conn. Ta jatkab sügisel õpinguid Southern California School of Optometrys.

Buffalo ülikooli lõpetas magistrikraadiga — cum laude — Karen Arras-Allen pedagoogika alal. Oma magistritöös analüüsis ta eel-kooli mõju lastele enne algkooli astumist. (Lasteaed, laste päevakodud, Montessori süsteem j. t.) Noor magistrikraadi omanik töötab Buffalo ligidal Starpoint Central koolis algkooli õpetajajana. Ta jatkab õpinguid kooli administratsiooni alal. Karen Arras-Allen oli varemalt Jõekääru laste suvekodu kasvataja ja Buffalo Eesti kooli õpetaja. Ta on Heino ja Laine Arrase tütar Rochesterist, N. Y.

Soomepoistele

Soomepoiste Klubi suvine kokkutulek toimub laupäeval, 6. augustil eelmistest aastatest tuttavas Devil's Elbow suusakuurordi maa-alal. Kogunemine kell 12. Pärastlõunal tavakohased võistlused. Hiljem ühine õhtusöök ja seltskondlik osa. Klubi juhatus palub kõiki endisi sõduripoisse koguneda ühiseks sõpruspäevaks.

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
Aastas	$28.—	$30.—
Poolaastas	$14.50	$15.50
Veerandaastas	$ 8.—	$ 8.50

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$46.—	$51.—
Poolaastas	$23.50	$26.—
Veerandaastas	$12.50	$14.—

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $60.—, poolaastas $30.50, veerandaastas $15.50

Aadressi muudatus 30 centi. Üksiknumbri hind 35 centi.

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või posti rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont.
M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „....." ..... 197.... Tellimise katteks lisan $ ..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saate ainult tähtkirjas).

Nimi .....

Aadress .....

VARALAHKUNUD KALLIST ABIKAASAT JA ARMAST ISA

ARTEMON SEPP'a

sündinud 10. septembril 1907 Kuressaares
surmud 13. juulil 1977 Newmarketis

mälestavad sügavas leinas

abikaasa LIIDIA
tütar AINA

Puhka rahus võõramaa mullas!

ARMAST VENDA

ARTEMON SEPP'a

mälestavad leinas

õde MARTA abikaasaga
õde NASTJA abikaasaga

OOTAMATULT LAHKUNUD

ARTEMON SEPP'a

mälestavad

AUGUST NÖMM abikaasaga
SILJA KAIMER perekonnaga
VALDUR KARLISON perekonnaga
SIINA ja HELLE

Mina olen ülestõusmine ja elu!
Joh. 11, 25

HEAD PEREKONNASÕPRA

ARTEMON SEPP'a

mälestavad

KAALEP
HELGI
TOOMAS
TÕNIS

KAUAAEGSET SÕPRA

ARTEMON SEPP'a

mälestab

H. TÄMMO

Kohusetruud ühingu liiget

ARTEMON SEPP'a

mälestab

TORONTO SAARLASTE ÜHING

ARMAST SÕPRA JA TUTTAVAT

ARTEMON SEPP'a

mälestavad kurbuses

LINDA, JAAN
MARI-ANN ja BRUCE

Endist töökaaslast

ARTEMON SEPP'a

leinavad kurbuses

J. JUHANSON
M. NURMING
E. KUUTAN
I. VARMA
F. PUKONEN
L. VILLMÄE
J. LÕUGAS
A. OAD
E. TEDDER
L. SAVINAINEN perekondadega

Kohtumine Lady Baden-Powell'iga

Mälestus gaidluse suurest juhist

Olid ilusad augustikuu päevad aastal 1955 Ontario provintsis gaidide treeninglaagri maa-alal. Doe Lake (Hirvejärve) kaunistel kallastel toimus gaidjuhtide treeninglaager, mis oli kutsutud „Opening Doorways" laagriks. Osavõtjaid oli Kanadast, USA-st, kuid ka mitmetelt teistelt maadelt, sest tulemas oli 1957. a. suur, ülemaailmne CENTENNIAL laager gaididele samas Doe Lake laagrialal. Juhtide eeltreening oli vajalik tulevase suure laagri tarbeks.

Laagri juhiks oli Katleen F. Hill, lõuna-aafriklanna Johannesburgist. Olime ameeriklanna Agnes H. Hopper'iga selles treeninglaagris rahvusvahelisteks koordinaatoriteks. Samal ajal toimus Niagara-on-the-Lake'is suur rahvusvaheline skautlaager, mida külastas ka Lady Olave Baden-Powell. Pühapäeval, 14. augustil, ootasime tema külaskäiku meie „Opening Doorways" laagrisse. Olime kõik väga ärevil ja fotoaparaadid olid säetud „laskevalmis".

Auto saabus, aparaadid aina plõksusid, ka minu oma. Tabasin World Chief gaidi kui ta meie spaleeri vahel,

Katleen Hill'i käest kinni hoides Peamaja poole astus.

Arvatavasti märgates minu vormiriietusel „võõraid", s. t. eesti gaidmärke ja tunnuseid, pöördus ta minu poole ja kätt ulatades küsis mu päritolu. Paari sõnaga selgitasin, kes olen, kust tulen ning oma ülesandeid käesolevas laagris.

Sellel päeval oli laagri üldjuhtidel lõuna Peamajas koos Lady Baden-Powell'iga.

Õnn naeratas veelkord minule ja seekord laial palgel. Minule oli iste määratud lauas just Lady Baden-Powell'i kõrvale.

Jutlesime temaga gaidlusest eriti selgitasin eesti gaidide saatust ja praegust olukorda, lootuses, et saame kord jälle vabana gaidelda. Loomulikult pidi külaline oma tähelepanu jagama ka teiste lauasistujatega, kuid olin temale saanud lühidalt kõneleda, mis südames.

Peale sööki küsisin tema sekretärilt, kas tohin Lady Baden-Powell'ilt paluda, et ta minu gaidlikku matkaraamatusse kirjutaks. Sekretär võttis mu raamatu enese kätte, et seda Lady Baden-Powell'ile ulatada parajal hetkel kirjutamiseks. Raamatu lubas ta minule hiljem tagasi toimetada.

Kahe nädala pärast sain raamatu kätte Canada Gaidide peakorterist. Minu raamatusse olid kirjutatud järgmised read:

„I am so glad ta have seen You, and met Your guides too, at this special Guide Camp.

You will, I am sure, have gained many new friends, and found Yourself welcomed in to the Canadian Guide family circle fully and with the spirit of understanding and goodwill.

May You and Your Guides, give richly ta Canada; and gain happy contentment here to".

Aug. 1955

Olave Baden-Powell
World Chief Guide

Tänu Sulle, suur juht, et rikastasid põgusat hetke minu gaidirajal, see ei unune!

ENE RUNGE, gdr

ARMAST KOLLEEGI

dr. med. ANDREAS TAMM'e

mälestab

PÕHJA-AMEERIKA EESTI ARSTITEADLASTE SELTS

Surma läbi lahkunud kauaaegset armast sõpra

VLADIMIR NIIT'u

mälestavad kurbuses

ITTI ja VOLLY KASS

Maavärisemine Montrealis

MONTREAL — Neljapäeval tundsid Montrealist 40 km põhjapool Laurentian küla elanikud maa värisemist nagu sõitnuks rong läbi toa, raputades inimesi nende voodites, lõgistades aknaid ja kriuksutades uksi. Maavärisemise keskus oli 10 miili Ste Agathe keskusest ja selle tugevus 3.3 Richteri skaalas. Maaväring oli kell 3.40 hommikul ja see kestis 30 sekundit. Seda oli tunda laial alal Ste Agathe ja St. Jerome vahel.

Preester Maurice Buist ütles, et juba varem sel aastal on olnud mitu väiksemat maavärisemist Laurentian aladel, kuna St. Lawrence'i ja Ottawa aladel on selliste kalduvustega mäed.

Levesque sai karistada — 25 dollariga

MONTREAL — Quebeci peaminister Rene Levesque'd, kes sõitis talvel otsa Montrealis teel lamavale mehele kes surma sai, karistati 25-dollarilise rahatrahviga sellepärast et ta ei kandnud sõidul prille nagu ta juhiloal on nõutud.

Boliivias avastati õliväli

LA PAZ — Energia ministeeriumi ametnikud ütlesid neljapäeval, et lõuna-ida Boliivias on äsja avastatud õliväli, mis tõstab riigi õliproduktsiooni tuleval aastal üles 27%.

KIRIKUD

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS
Carltoni ja Jarvise nurgal
Õpetaja Andres Taul
17 Frank Cresc.
Toronto 176
Tel. 656-5248, kirik 923-5172

JUMALATEENISTUS pühap., 24. juulil kell 6 õ.

EESTI EV.-LUTERI USU PEETRI KOGUDUS TORONTOS
317 Mt. Pleasant Rd., Toronto
M4P 2L1. Kiriku tel 483-5847
Õp. Oskar Puhm
84 Dinnick Cres., Toronto
M4N 1L8 tel. 483-4103

JUMALATEENISTUS pühap., 24. juulil kell 11 hommikul.

ÕPETAJA KÕNETUNNID neljapäeviti kl. 6—8 õhtul.

JUULIS asendab koguduse õpetajat õp. Tõnis Nõmmik, tel. 483-2478.

TORONTO EESTI EVANGEELNE KOGUDUS
Stone Church, 45 Davenport Rd.
Jutlustaja H. Rüdmik
P. O. Box 234, Toronto 18, Ont.
Tel. 233-5390
USUSÕNUMI RAADIOJUMALATEENISTUSED igal pühapäeval, homm. kell 9.30—10.00 lainel CHIC-790 kc.

Raadiojutluse teema 24. juulil: „SÕNA JA PALVUS".

Pühap., 24. juulil kell 3 p. l. JUMALATEENISTUS. Jutlustab dr. Mart Leesment, tunnistusi.

TORONTO KOLMAINU EESTI EV.-LUT. USU KOGUDUS
Kirik: 619 Sherbourne St.,
Toronto (Sherbourne'i allmaajaam on kiriku kõrval).
Õpetaja O. Gnadenteich,
112 Fallingbrook Rd.,
Scarborough, Ont.
Telefon 698-7977 või 766-7853.

JUMALATEENISTUS pühapäeval, 24. juulil kell 5 p. l.

Õpetaja on puhkuse ajal vajaduse korral kättesaadav koguduse esimehe hr. E. Lepiku kaudu, tel. 284-4191 või otseselt 1-519-371-0068.

Õpetaja kõnetunnid on iga kuu teisel esmaspäeval kella 6—8 kiriku kantseleis, telefon 921-9417.

Augustkuul on jumalateenistused pühapäeval 18. ja 28. augustil.

Septembrist peale jätkuvad jumalateenistused igal 1., 3. ja 5. pühapäeval kell 1.30.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS
883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
10 Lamport Ave. Apt. 307
Toronto 5, Ont. M4W 1S6
Tel. 961-8391
„VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 3—3.30 p. l. WHLD 1270 kc.

Neljap., 21. juulil kell 7.30 õ. kõneleb E. Toompuu.

Pühap., 24. juulil kell 11 homm. JUMALATEENISTUS. Külalised. Solist N. Hoppe. Kell 6.00 õ. koosolek.

Kolmap., 27. juulil kell 7.30 õ. kodumaa usklik-noored laulavad ja tunnistavad (helilint).

Kivioja telklaager 30. juulist kuni 1. augustini. E. Mänd, L. Heinmets jt.

3.000 õpetajat kandideerivad 90 kohale

SCARBORO — Kooliõpetajail on tänavu suuri raskusi töökohtade leidmisel, eriti neil kes kevadel lõpetasid Ontario Teacher Education College Torontos. Lõpetajate arv oli 1000. Scarboros on praegu vakantsed 90 alg- ja keskkooli õpetaja kohta, kuhu on seni kandideerinud 3.000 töötut õpetajat.

Laupäeval avati Muskokas suurlaager Kotkajärve '77 rohkearvulise osavõtjaskonnaga. Pildil: Abipraost T. Nõmmik paraadil avapalvust pidamas. Tema seljataga laagri juhtkonna rivi. Vasakult teine Liis Juske, E. Soomet, S. Kask, M. Silm, G. Mitt, mikrofoni kohal I. Nippak, Tiia Kütti ja E. Aleve. Foto: Tommy Pettersson

Eestlane kasvatas tsaaripoega oma pojana

Keisripoeg Aleksei Romanov surnud

VANCOUVER (V. E.) — Kohalik õhtuleht „The Sun" märgib 5. juuli numbris, et Vancouveris elunev Sandra Romanov, 37 a., kes paar päeva varem oli lasknud oma abikaasa surmakuulutuse avaldada, ütleb, et tema abikaasa oli vene keisri Nikolai II poeg. Sandra Romanov oli ütelnud ajakirjanikele, et ta kasutas oma abikaasa täielikke tiitleid surmakuulutuses, „kuna ta oli nende kandjana sündinud — ehkki ta seda saladuses hoides elas — siis vähemalt ta võis surra nende kandjana". Pr. Romanov oli öelnud, et ta kirjutab raamatut oma abikaasa elust, milles ta ka Venemaalt põgenemiskäiku kirjeldab, samuti tema kodust elu, tema poliitilisi mõtteid ja tuleviku perspektiive. Meie kaastööline, endine kauaaegne Vancouveri Eesti Seltsi esimees Toivo Laanemäe on meile avaldamiseks annud oma muljeid kokkupuuteist Romanov'ide abielupaariga.

2. juuli ajalehte lehitsedes peatusid silmad vene imperialistliku kullil surmakuulutuste reas:

„HIS IMPERIAL HIGHNESS, ALEXEI NICOLAVICH, Sovereign Heir, Tsarevich, Grand Duke of Russia, Born August 12, 1904, died, June 26, 1977 . . ."

Mu silme ette kerkis Aleksei, blondide, pisut punakate juustega, frakis, ordenilindil aumärgid, suured ja kuldsed, nagu ühel pildil kindral Suvorovil. Valge kinnastatud käsi haaras tollal mu abikaasa käe, et seda suudelda. Aleksei kõrval tema noor, hapralt ilus abikaasa, pärlitest diadeemiga, kõrvades lambikristallisuurused brilliant-ripatsid. Keep — oli see sooblinahast?

Olime ooperietendusel Vancouveri Queen Elizabeth'i teatris. Keiserlik paar, liikudes fuajees, tõmbas kõikide tähelepanu endale. Nende olemuses on niivõrd palju sujuvust — või peaks üttelema — filmidest nähtud aadellikku sujuvust — et nad oleksid torganud ka siis silma kui Aleksei ei oleks olnud ainuke frakikandja sellel õhtul. Sellest on nüüd vast kuus-seitse aastat möödunud.

Aleksei tuli esmakordselt Vancouveri eestlaste sekka kevadpeol 1964. VES'i kevadpidu toimus kohalikus vene põgenikele kuuluvas saalis.

Kuna õigeusulistel oli sellel õhtul ülestõusmise pühade teenistus, siis oli saali järelevaatajaks end. tallinlane parun von B.

Tund peale peo algust tuli mu juurde seltsi laekur pr. A. öeldes, et üks abielupaar tahab peole tulla. Vastava määruse kohaselt oli pidu kinnine, s. t. ainult VES liikmetele, kuid me lasksime sisse kõiki eesti keelt kõnelevaid inimesi. Kas too paar on eestlane? Laekur vastas, et mees rääkis puhast eesti keelt, prouat ei tea. Võimaldades neile sissepääsu ja koha lauas näisid uustulnukad hästi sobivat oma lauakaaslastega — dr. M. abikaasaga ning hr. ja pr. A.-ga ülimalt hästi.

Kui uustulnukate paar astus tantsupõrandale pöördusid kõikide silmad sinna, selliseid samme, poognaid ja kaaresid, ei olnud veel eesti pidudel nähtud! Iga liigutus näis olevat lihvitud, aastakümnete pikkuse koostöö vili. Tundus, et vaatlesime laval esinernist. Proua oli üsna nooruke — kindlasti alla 25 — härra vast viiekümnendate aastate alguses.

Vaheajal märkasin, et uustulnukad rääkisid parun von B-ga. Nad näisid vanad tuttavad olevat. Minu vastutusel toimus pidu, seepärast pidasin oma kohustuseks von B-lt küsida, kes need härrased on.

Küsisin, kas proua on venelanna. Olin tohutult üllatunud vastusest: „Oh ei, ta on saksa päritoluga kanadalanna, kuid ta abikaasa on venelane, meie vene seltsi liige Aleksei Romanov."

Pisut hiljem tutvustasin end kui eesti seltsi esimeest hr. Romanovile ning küsisin kas ta on eestlane. Jutt käis siis ladusas eesti keeles. Hr. Romanov jutustas mulle oma eluloo mille annan edasi oma vaheküsimusteta: „Ma ei ole eestlane. Ma usun, et Te teate kes minu perekond — Romanov oli Venemaal.

Kui meie perekond 17. juuli ööl 1918 Ekaterinburgis hukati, pääsesin mina põgenema väikese kriimustusega. Punased arvasid, et nad meid kõiki olid maha lasknud.

Ekaterinburgi läheduses olid eesti kolonistid — jõudsin öösel ühe juurde. See varjas mind ja andis mind oma pojana üles. Kui optandid Eestisse tulid, tulin ma selle perekonnaga kaasa. Elasin oma kasuisa nime all. Mu kasuisa nimi oli T. ja mu eesnimeks sai Heino. Õppisin tundma ja armastama eesti rahvast. Minu haigus? See ei olnud mida kirjutati ning mu kasuisa ravis mind terveks. Ma õppisin Berliinis meditsiini, kuid kõik jäi sõja tõttu lõpetamata. Ärge vaadake, et ma nii noor välja näen — ma olen sündinud 12. aug. 1904. Ma räägin, loen ja kirjutan seitset keelt vabalt.

Olen mõtelnud vahetevahel avalikult oma nõudeid esitada, kuid olen arvanud, et see kisub mind välja sellest rahulikust miljööst milles ma nüüd elan. Kuid kord tuleb aeg, mil ma tõendid esitan ja oma pärisosa nõudma hakkan."

Siis tuli meie juurde tema nooruke abikaasa: „Ah, Aleksei, let us go and dance," ja paar kadusid tantsupõrandale. Jutuajamine jäi ülaltooduna mu mällu.

Sellest peale tulid nad tihtigi eesti pidudele. Nad olid sõbraliku olemisega, karsklased ja viitsid suurema osa ajast tantsupõrandal.

Proual oli alati mingi ehe, mis pidi meenutama keiserlikke ehteasju.

Somerset Maughami matkides, peaksin tunnistama: kes olen mina, et otsustada, kas Aleksei oli ehtne Vene impeeriumi troonipärija või oli troonipärimine ta ettekujutuse vili? Anastasia ümber on vaieldud aastakümneid. Paljudel Vancouveri eesti seltskonnas oli kokkupuuteid Aleksei Romanoviga eesti pidudel. Et ta oli keisripoeg Aleksei oma abikaasale, see oli üttlematagi selge. Eestlastele ei olnud Aleksei keiserlikkus mitte vaidlusaineks, küll aga kõneaineks. Respekteerides tema soovi anonüümsusele, ei tulnud mõttessegi isegi mitte eesti ajakirjandust informeerida, et troonipärija Aleksei räägib eesti keelt!

Kes ta ka ei olnud, ta oli inimene ja jääb vaid soovida:

Puhka rahus!"

Uus „pimendusjuhtum" New Yorgis

Suurlinn oli 20 tundi ilma elektrita

NEW YORK — Aikesetorm, mis lõi sisse möödunud kolmapäeval Indian Point elektrijõujaamasse purustas selle seadmed nii, et 9 miljonit New Yorgi elanikku jäid pimedusse. Elektrivool oli ära 20 tundi, enne kui tuled jälle põlema läksid. Seda pimeduse aega aga kasutasid New Yorgi kuritegelikud elemendid, kes tekitasid linnas sellise terrori ja röövimise hullustuse, mida ka politsei polnud võimeline kontrollima.

Tuhanded inimesed jäid maa-alusesse rongi ja liftidesse kui elekter õhtul kella 9.30 ajal kadus. Kennedy ja La Guardia lennuväljad suleti. Kohe pimenemise järel hakati lõhkuma äride aknaid ja rööviti kaupu.

Neljapäeva õhtuks oli arreteeritud juba 2.718 inimest keda tabati röövimiselt või varastatud varanduse omamiselt.

Aga see arv tõusis pidevalt. Politseile kes oli pidevalt tegevuses kutsuti appi sõjaväge. Võitluses röövijatega said vigastada 80 politseinikku. Mõnes kohas pandi „valguse saamiseks" maju põlema. Peamiselt oli aga kuritegevus võidutsemas täielikult mustadele kuuluvas Harlemi linnaosas ja Bedford-Styvesant rajoonis.

Olukorda halvendas eriti kõrge kuumus kuni 34° C ja niiskus, mis tegi õhujahutusega harjunud inimestel öö väljakannatamatuks.

Kahjud tõusvat miljarditesse dollareisse, kuna lisaks hävitusele on riknenud ka toidud, mis olid külmutuskappides ja hoidlais. Inimesed on lubanud nõuda kahjutasu elektrikompaniilt Con Edisonilt, kes aga ütleb, et see oli Jumala tegu, (Act of God) millega pääseb kindlustuslepingu kohaselt vastutusest. Linnanõukogu president O'Dwyer ütles siiski, et Jumalal polnud sellega tegemist ja elektrijaam oleks lubaduse kohaselt pidanud oma jõujaotuse ümber korraldama pärast mõni aasta tagasi juhtunud samalaadilist pimedust, mis haaras seekord kaasa ka Ontario ja osaliselt Quebeci provintsid.

New Yorgi linnapea Beame on eriti vihane selletõttu, et niipea kui pimedus algas tekkis selline hüsteeria hävitamiseks, röövimiseks ja põletamiseks, mida pole kaua olnud. Ta soovitas kohtudel olla eriti karmid ja karistada süüaluseid täie normidega.

MAARJAMAA kirjastusel ilmunud raamatud müügil Vaba Eestlase talituses

	Hind $
Anführung zu der Etnischen Sprach (Esimene katse eesti keele grammatika ja sõnaraamatu koostamiseks H. Stahli sulest aastal 1637)	2.70
Reedik Villem Willmanni „Valmid"	2.70
H. Salu — Eesti vanem kirjandus	2.70
Blaise Pascal — Mõtted	2.10
Antonio Possevino — Kiri Mantova hertsoginnale	2.10
Arno Vihalemma „Kunstnik eesti kirjanduses"	2.10
Jüri Uluotsa „Eestlaste lepingud võõrastega XIII sajandil"	2.10
Uku Maasing „Udu Toonela jõelt"	5.25
„ „ „Piiridele Pyydes"	4.20
„poety estoni" — eesti luule antoloogia itaalia keeles	6.30
Vello Salo „Kristlik Rooma". Koos väikese Rooma plaaniga ja tähtsamate vaatamisväärsuste registriga	60¢
Kalju Lepik — Death has a Child's Eyes	4.30
Salasoo ja Salo — Välis-Eesti perioodika	2.70
V. Salo — Riik ja kirikud	2.70

ÜKS VANEMAID SOOME SAUNAAHJUDE VALMISTAJAID KANADAS
Parim ja suurim valik ELEKTRI SAUNAAHJUSID.
Palju erinevaid tüüpe.
Ka puudega köetavad saunaahjud.
Lähemaks informatsiooniks:

Fenno Sauna Enterprises Ltd.

124 Manville Rd. Unit M—I, Scarboro, Ont. M1L 4J5
Telefon 759-3935, Muskokas õhtuti ja nädalalõppudel: telefon 1-705-762-5393

Seedrioru Noorte Suvekodu avati 22. hooajaks

Truuks jäädes traditsioonile, avas Seedrioru noorte suvekodu oma väravad eesti noorusele pühapäeval, 10. juulil, nädal pärast õnnestunud Suvihari 1977 pidustusi, mida kaasa elas üle 2000 kaasmaalase. Neljaks nädalaks on Seedrioru maad ja veed ja ehitused antud noorte käsutusse, ja üldise korra määrajaks ja rakendajaks on suvekodu juhataja, pedagoog Endla Kannel, keda kasvatustöös abistavad Seedrioru enda noorusest väljakasvanud gruppide juhatajad ja erialade instruktorid. „Valitsejana" köögis ja toitlustamise korraldajaks on jälle veteran Mahti Mälberg, kes sellesse ametisse asus juba aastal 1964.

Pühapäeva, 10. juuli lõunaks oli lapsi kohale toonud vanemate autovoor juba üsna aukartustäratav. Esimeseks nädalaks jõudis kohale 50 noort igast maailmakaarest, sest Seedrioru noortekodu on kättesaadav ka eesti lastele väljastpoolt oma linnade piirkonda, ka USA-st. Vanuse ja soo järgi gruppidesse jagatud noored leidsid üsna nobedasti uue elupaiga vastavas tares ja ka kaasatoodud „varustusele" leiti kiiresti õige koht.

Kui „ümberasumise" askeldused lõpetatud ja uued, Seedrioru nime rinnal kandvad „vormisärgid" selga aetud, võidi asuda suvekodu ametlikule avamisele.

Trummipõrina saatel sammus noorterivi lauluväljakule lipumasti alla. „Hoia Jumal Eestit" lauldes heisati sini-must-valge peamasti.

Lühikese tervituse lausus Seedrioru juhatusliige Ilmar Jõgi, kel eriülesandeks suvekodu korraldus. Järgnes avamisele palutud piiskop Karl Raudsepa palvus ja kõne noortele, milles rõhutati sini-must-valge kui eestlasi ühendava sümboli tähendust, meie õigusi jääda eestlaseks ka Kanadas kui uuel asukohamaal, ja seda jõudu, mida igaüks meist, juba varasest lapsepõlvest peale, võib ammutada omaette palves Jumala poole pöördumisest. Edasi sammus nooruse rivi mälestussamba ette, kuhu asetati Seedriorult nopitud lillede kimp, ja kus piiskop Raudsepp palves meenutas kõiki neid, kes oma elu annud võitlusis Eesti ja eestluse eest . . .

Suvekodu avamisele järgnes peatselt esimene ühislõuna peahoones. Hiljem värskendati vanu tutvusi, tehti algust sõpruse rajamiseks nendega, kes esmakordselt Seedriorul, ja nõnda saabus märkamatult kiirelt õhtu ja uus rivimarss lauluväljakule, lipu ööseks langetamisele.

Nõnda algas 22. hooaeg Seedrioru noorte suvekodus, motol „Terves kehas — eesti vaim".

HP

Sven Olving rektoriks

GÖTEBORG (EPL) — Seoses ülikoolide reformiga, mis jõustus 1. juulist, kinnitas valitsus kõrg- ja ülikoolidele rektorid. Göteborgi Chalmersi tehnikaülikooli rektoriks kinnitati elektroonikaprofessor Sven Olving, omaaegne Sigtuna eesti gümnaasiumi vilistlane, kes on teinud erakorralise teadusliku karjääri.

Kanada Ooperikompanii eelolev kava

Kanada Ooperikompanii avas ettetellimised oma eeloleva hooaja etendustele. Uues kavas on Verdi „Don Carlos", Mozarti „Võluflööt", Bergi „Wozzeck" ja Donizetti „Rügemendi tüütar". Viimases laulab Sulpice'i osas bariton Avo Kittask. Donizetti koomiline ooper põhineb jutustusel, et lahinguväljal leitud laps adopteeritakse rügemendi poolt ja muutub rügemendi maskotiks, kellesse üks Tiroli sõdur armub ja teine, kes end sugulaseks peab, hoolitseb ta hariduse eest. See on rõõmsameelne lugu noorte armastusest.

Ettetellimine kestab kuni 31. juulini.

Koerte liha keelati inimeste söögiks

MANILA — Kesk-Filipiinides asuv Cebu linn on ühinenud mitme teise keskusega, keelates koerte tapmise ja liha müümise inimeste toiduks. Igaüks, kes seda korraldust rikub, karistatakse $50 dollari rahatrahviga ja kuni kahekuulise vangistusega. Azucena nimeline mooritud lihatoit on väga populaarne Filipiinidel.

Värskemad uudised loete „VABA EESTLASEST"

SPORT

100 aastat Wimbledoni tenniseturniire

Tennis on populaarsematest spordialadest üks väheseid, kus ei peeta ametlikke maailmameistrivõistlusi. Kõigi silmis on aga mitteametlikeks MM-võistlusiks inglise lahtised esivõistlused, mis peetakse iga aasta juuni lõpus Londoni eeslinnas Wimbledonis. Tänavu täitus sellest 100 aastat, mil toimus esimene Wimbledoni turniir, olles seega maailma vanimaks ja ühtlasi ka kuulsaimaks.

Esimesest Wimbledoni turniirist oli osa võtmas ainult 22 meest, naised siis veel ei võistelnud. Esimest korda võttis õrnem sugu osa 1884. aastal. Tänapäeva Wimbledonis mängib maailma 128 tugevamat meest ja 96 paremat naist. Pealtvaatajaid on iga päev ligemale 30 tuhat, neist pooled nn. keskväljakul. Tänavu oli publiku üldarv 12 võistluspäeva jooksul 306 207 ehk ainult 2000 vähem kui rekordaastal 1975.

Wimbledonis on mänginud ja omandanud võite ja kuulsust kõik möödunud aegade ja oleviku meistrid. Sealt peegeldub kogu tennise ajalugu, kõik muudatused ning areng. Esimese turniiri 1877. aastal võitis Spencer Gore, kes sai auhinnaks karika, mis maksis 26 naela ja 6 shillingit. Nüüd on meesüksikmängu võitja auhind ligemale 500 korda suurem.

Esimeseks suureks tshempioniks loetakse inglast William Renshaw'd, kes aastail 1881—89 püstitas seitsme turniirivõiduga rekordi, mis on tänaseni püsinud ületamatuna ja jääb ka tõenäoliselt selleks. Sest tänapäeval on maailma konkurents niipalju suurem, et juba kahel aastal järjest võita on suur saavutus. Koos oma kaksikvenna Ernestiga võitis ta seitse korda ka paarismängu. Nad olid esimesed, kes hülgasid primitiivse ja passiivse tagajoonemängu ja läksid üle aktiivsele ründemängule võrgu juures. Turniiri 100. aastapäeva puhul Wimbledonis avatud tennisemuuseumis asub William Renshaw elusuurune vahakuju kõrvuti kahe hilisema kuulsuse, ameeriklase William Tildeni ja inglase Fred Perry (viimane inglasest meesüksikmängu võitja) omadega.

Naiste hulgas hiilgas esimesena Charlote Dodi, kes tuli võitjaks viis korda. Esimese võidu ajal oli ta vaid 15 aastat ja 10 kuud vana. Ka see rekord on püsinud tänaseni. Kõige rohkem on võitnud naiste üksikmängu — 8 korda — ameeriklanna Helen Wills-Moody. Absoluutset rekordit — 19 võitu — jagavad tema kaasmaalased, oleviku kuulsus Billy-Jean King ja mineviku (1914—1934) täht Elizabeth Ryan. Esimesel koosnevad need võitudest üksik- ja segapaarismängudes, kuna teise võidud on kõik tulnud paarismängus. Mineviku legendaarne, kuulsus, prantslanna Susanne Lenglen, esimene naine, kes mängis täiesti mehelikus stiilis, tuli võitjaks kuus korda. Ta ei kaotanud Wimbledonis ainsatki üksikmängu.

Traditsiooni kohaselt avab igal aastal turniiri eelmise aasta võitja. Tänavu oli selleks 21-aastane pikajuukseline blond rootslane Björn Borg, tuhandete teismeliste tüdrukute idool. Ning seda peab ta tegema ka tuleval aastal. Sest teist aastat järjest võitles ta endale meesüksikmängu tiitli pärast raskeid heitlusi. Viimati oli sellega hakkama saanud austraallane J. Newcombe aastail 1970/71. Finaalis alistas Borg pinevas, üle kolme tunni kestnud mängus nr. 1-ks asetatud ameeriklase Jim Connorsi. Selle tee finaali oli olnud märksa kergem, kuigi ka raske vigase põidla tõttu. Rootslane seevastu pidi enne seda jagu saama kolmest mehest, kes kõik kuuluvad maailma esimese kümne hulka — tshehh Fibek, rumeenlane Nastase ja ameerika-leedulane Gerulaitis.

Kui rootslase võit ei olnud just eriti suur üllatus, siis olid seda kindlasti naiste turniiri tulemused. Maailma esireketiks peetud ameeriklanna Chris Evert ei pääsenud isegi finaali. Selles kohtusid inglanna Virginia Wade ja hollandlanna Betty Stove. Nõrkade võistlusnärvide poolest kuulus 31-aastane inglanna on juba aastaid üritanud tagajärjetult Wimbledoni tiitli võitmist, mis tal nüüd lõpuks õnnestus.

Tuleb tagasi minna 1934. aastasse. See oli viimane kord, mil mõlemad üksikmängu tiitlid jäid Euroopasse.

Spordist lühidalt

Soome praegune jooksukuulsus, neljakordne olümpiavõitja pikamaajooksudes Lasse Viren on saamas endale järglase. Selleks on 19-aastane Ari Paunonen, kes tänavu on enda nimele kirjutanud mitu maailma noorte tippaega. Viimane selleks on Kölnis joostud 3000 m aeg 7.43,2. Veidi varem oli ta üllatanud ühe miili jooksus võiduga maailmarekordiomaniku uusmeremaalase John Walkeri üle. Ajad: 3.55,65 ja 3.55,96.

*

Briti meistrivõistlustel jalgpallis läks tänavu esikoht shotlastele, kes finaalis alistasid Inglismaa 2:1. Pärast võitu Londonis Wembley staadionil viisid võidust joovaslunud shotlased kaasa staadioni väravavõrgud, osa selle kuulsast murust ja veel palju muudki. 2000 politseinikku ei olnud võimelised korda tagama, kuigi arreteeriti 132 jalgpallihuligaani. Staadionile tekitatud kahju hinnatakse 15 000 naelsterlingile.

*

Budapestis 19-aastane Laszlo Szalma hüppas kaugust 7.97, mis on uueks Ungari rekordiks.

SILPRISTSÕNA

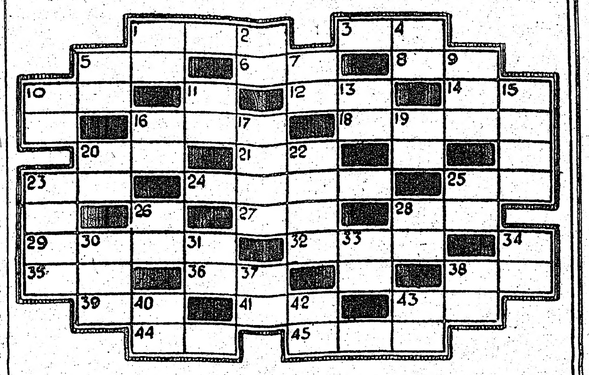

Ba- biin- da- dan- del- du- guha- ho- hu- hu- ja- ja- jor- kakor- kuk- kur- kä- küü- la- la- lala- li- lik- lo- lu- ma- ma- mamamai- mal- me- mes- mo- mumui- nal- ne- ne- ne- ne- ne- pan- perra- re- ri- ri- ru- sa- sar- sisi- si- su- ta- ta- ta- ta- tateatel- ter- to- ton- va- va- va- vesvi- vi-.

Ilmus nr. 97 — Suvi

Müügil „Vaba Eestlase" talituses

Üksiknumber $1,25

Aastatellimine $5,00

Põikread: 1. Eesti ajaleht paguluses, 3. Viljahoidla, 5. Elukoht, 6. Populaarne eesti meeskoori laul, 8. Narr, 10. Eesti rahaminister Vabariigi algaastail, 12. Palk, 14. Kiiresti — kõnekeeles, 16. Kuju kreeka mütoloogias, 18. Eelmisel sajandil Eestis ilmunud nädalaleht, 20. Kehaosa, 21. Osa teatrist, 23. Ilmakaar, 25. I. Talve teos, 25. Hea nimi, kuulsus, 27. Arv, 28. Hingeline vaev, 29. I Maailmasõja kuulus naisspioon, 32. USA osariik, 35. Kitsas tükk, 36. Inimene — ladina keeles, 38. Majandustegelane, 39. Auaste sõjaväes, 41. Jõe suudmeala, 43. Valgustusvahend, 44. Üks suure Prantsuse revolutsiooni peakujusid, 45. Vaikne, tasakaalukas.

Püstread: 1. „Kunstitempel", 2. Toiduaine, 4. Mäng, 5. Endisaegne vedelikumõõt, 7. Saar Vahemeres, 9. Põikpuu hobuste kinnitamiseks, 10. Ohtune palvus, 11. Roomaja, 13. Aastaaeg, 15. Kuju eesti mütoloogias, 16. Magus aine, 17. Kõigile mitte avaldamiseks, 19. Vääriskivi, 20. Lind, 22. Valutav, haiget tegev, 23. Kaaviar, 25. Naisenimi, 26. Kibe, 28. Pori, 30. Pihta saama, 31. Eesti helilooja eesnimi, 33. Töörist, 34. Rahakott, 37. Saksa kõrgem väejuht II maailmasõjas, 38. Kinnitusvahend riietusesemetel, 40. Jõgi Iisraelis, 42. Ümbritsev aed, 43. Kodujänes.

RISTSÕNA NR. 938 LAHENDUS

Põikread: 1. Gailit, 6. Novell, 10. Sadam, 11. Noorik, 12. Saadik, 13. Kiirats, 14. Esik, 16. Isis, 18. Dott, 19. Alpinist, 22. Ukse, 24. Käsitsi, 25. Volmari, 27. Irin, 29. Troopika, 32. Kont, 35. Saar, 36. Eila, 37. Pigalle, 39. Nastik, 40. Ontika, 41. Simon, 42. Tuduma, 43. Geiser.

Püstread: 1. Ganges, 2. Ioonid, 3. Isik, 4. Takistus, 5. Saarmas, 7. Oras, 8. Endisi, 9. Lukust, 12. Stop, 15. Koridor, 16. Inimene, 17. Isuri, 20. Levi, 21. Härra, 23. Kiik, 26. Onkoloog, 28. Rabadik, 29. Tsunft, 30. Oaasid, 31. Imik, 33. Tinits, 34. Talaar, 37. Piim, 38. Enne.

„VABA EESTLASE" TALITUSES

RAAMATUID

müügil	Hind $	Saatekulu ¢
Ilme Ivandi — Pargi	2.50	35
Kuldne tammetõru — Näidendid ja ettekanded noortele	3.—	35
L. Wahtras — Liivaklass	2.50	15
Ravimtaimed, 250 retsepti	2.50	15
Enn Nõu — Vastuvett	5.—	40
Anna Ahmatova — Marie Under — Reekviem	3.50	35
H. Michelson — Skautlikul teel	3.—	35
H. Michelson — Noorsootöö radadel	4.30	35
H. Michelson — Eesti radadelt	9.—	35
Eduard Krants — Lumeliitlased (luuletuskogu)	3.—	15
Ilona Laaman — Mis need sipelgad (luuletuskogu)	3.—	15
Estonian Official Guide	5.—	40
Paul Laan — Mõttelend — Pilte ja peegeldusi	5.—	25
Herbert Salu — Utoopia ja futuroloogia	4.50	25
Karin Saarsen — Lohengrini lahkumine	4.50	15
„Triinu" üksiknumbreid	1.25	
K. Inno — Tartu University in Estonia	8.50	40
A. Kubja — Kadunud kodud — mälestused	3.—	25
A. Kubja — Mälestusi kodusaarelt	2.—	20
A. Kubja — Palukesed	1.50	20
E. Uustalu ja R. Moora — Soomepoisid 426 lk. + 64 lk. fotosid	14.—	85
Leho Lumiste — Alamuse Andres — biograafiline jutustus kirjanik Oskar Lutsust	6.65	40
L. Lumiste — Atlandi aknal	2.10	40
L. Lumiste — Killad külas	5.30	40
A. Vomm — Ristsõnad I	2.50	20
A. Vomm — Ristsõnad II	2.25	20
A. Vomm — Ristsõnad III	2.25	20
A. Vomm — Ristsõnad IV	2.25	20
Ants Vomm — Minu hing (luuletuskogu)	20.—	40
K. Eerme — Surnud laevad ja elavad mälestused	1.50	15
K. Eerme — Päevata päevad ja ööta ööd II	4.—	40
S. Ekbaum — Ajatar (luuletuskogu)	4.—	30
Aarand Roos — Jumalaga, Kars ja Erzurum	4.—	30
J. Pitka — Rajusõlmed	8.80	40
T. Tamm — Need teod süüdistavad II	5.—	40
A. Käbin — Vaim ja muld	10.—	40
Urve Karuks — Kodakondur (luuletuskogu)	6.—	20

RAAMATUID LASTELE:

Kalevipoeg — Õppe- ja tööraamat lastele	2.50	50
Õpeta mind lugema I — (Õppe- ja tööraamat eelkoolialistele lastele värvitrükis)	3.—	40
Õpeta mind lugema II — Õppe- ja tööraamat eelkoolialistele lastele värvitrükis)	4.—	40
Eesti keele Harjutustik I	2.25	35

ARVI KORK

MEHHIKO TEEL

24.

Senor Suarez sügas lõuga ja keerutas mokahabet. Ilmselt talle sellised sõnad meeldisid. Ta oli umbes viiekümne ümber, kõrge otsaesisega ja juba halli-segaste mustade juustega Kuidagi moodi kiitsaka ja koolmeisterliku olemisega. Ta vene keele oskuse tõttu võis arvata, et ta oli mõnda aega Nõukogude Liidus viibinud.

„Meie partei Mehhikos," algas ta siis pidulikult," on, ehk teate, viimastel aastatel pisut lõhenenud. Osa seltsimehi toetavad Hiinat, osa Nõukogude Liitu. Aga meil Guerrero osariigis —" ja ta lõi uhkelt rinna ette — „oldakse selles suhtes konservatiivsed. Meie siiski veel cotame valgust idast — revolutsiooni hällist!" Ja muidugi, Hiina jääb ju neile läände, kuna Venemaale on ikkagi veel tee lühem ida poolt.

Siis kuidas jääb," pärisin mina, „kas soovite meile abiks olla, ja kui nii, siis kuidas?"

Senor Suarez sügas jälle lõuga ja keeras vuntsi

„Meil on seltsimehi siin ja seal," arvas ta siis," me teeme teatud järelpärimised. Milline mees see Nicholas DiCastro on, kui vana, kustkohast pärit, mille eest ta kinni istus, kus vanglas — niiviisi ja niiviisi, paluks mõned rohkemad detailid, siis ehk saame midagi teha."

Võtsin siis pliiatsi-paberi ja kirjutasin talle Nick DiCastro kohta vastavad andmed üles, niipalju kui ma teadsin. Kingitud hobuse suhu ei vaadata, ja kui ta meile abiks tahab olla, siis . . .

Silmanurgast nägin, et Luis oli end meist mõned kohad eemale tühjale pukil upitanud. Olid ta mingid ebameeldivad plaanid? Aga ta näis õige rahulik, tellis endale õlut ja näis olevat arvamisel, et ta oli kohalikule parteile suure teene teinud, Nõukogude salaluure mehi nendega kokku viies.

Senor Camarada Suarez võttis minu käest paberilehe ja andis omalt poolt teise asemele.

„Hotel Melia Purua de Hidalgo," oli sinna kirjutatud, „Paseo de la Reforma, Ciudad Mexico"

„Homme," ütles ta, „viib Luis teid sinna. Võtke endale seal tuba — astume seal teiga ühendusse. Dosvidanija, tovarishtsh." Tõusis leti äärest, viipas veel korraks ja asus siis minekule.

Istusin Luis'ile kõrvale.

„Kuidas sul läheb, vanapoiss? Kuulsid, mis el Jefe ütles? Et viid meid homme siia hotelli?" ja ma näitasin talle paberilipakat Mexico City aadressiga. Luis noogutas.

„Saab tehtud, Camarada," ütles ta. Ja siis, poolhäbelikult: „Ega senor minu peale pahane ei ole? Et ma enne . . . noh . . . teid nii nagu lõksu viisin?"

Selle peale ma naersin.

„Ei ole, muidugi mitte — partei-distsipliin! Peale selle, senor Saapamüüja on meil praegu veel toas seltsiks — tahad talle järgi tulla?"

Luis tuligi ja me lasksime ta sõbra ja seikluskaaslase lahti. Püstoli andsime talle ka tagasi, kuigi Kiivil oli kahju relvast lahkuda. Aga ma lubasin talle uue muretseda. Kui Luis ja Saapamüüja pimedusse kadusid, läksime meie söögisaali õhtust sööma.

VIII PEATÜKK:
CIUDAD MEXICO

Hommikul vara kratsis Luis meie ukse taga, häbeliku näoga teatades, et on nüüd valmis meid Mexico City'sse sõidutama. Panime siis kübarad pähe ja asusime minekule — meie kohvrid olid ju ikka veel Luis'i Volkswagenis. Kui hotelli-arvet maksma läksime, teatas naeratava näoga senorita, et need olevat juba makstud.

„Kelle poolt siis?"

„Ta oma nime ei nimetanud. Keegi caballero — mokahabe niiviisi." Ja senorita näitas näpuga suunurgast allapoole. Ilmselt oli meie sõber Camarada el Jefe arved klaariks teinud.

Võtsime siis veel söögisaalis mõned kohvid ja viinisaiad, andsime matre d'le paarkümmend peesot hea teenistuse eesta — ta oli ju eile meie eest väga hästi hoolitsenud — ja asusime teele. Volkswagen ronis jälle rõõmsalt mööda mäekülgi üles-alla, eemalt paistsid lumega kaetud mäetipud ja maastik oli vähemalt niisama metsik kui eile. Aga siiski oli siinseal juba bensiini-jaamu ja võrdlemisi viisakaid villasid, ja kui ühest väikelinnast läbi tüürisime, oleks seal võinud arvata et oleme Hispaanias.

„Cuernavaca," seletas Luis, „puhkuselinn. Siia tulevad paljud jõukad gringod oma vanaduspäevi veetma — kliima on haruldaselt hea, ei ole kunagi kuum, lilled õitsevad ümber aasta." Külmast ta muidugi midagi ei nimetanud, talvet ei osanud Luis'i-sugune sell üldse ette kujutada.

Ja tõepoolest, majade ümber oli lillepeenraid nagu mujalgi maailmas, tänavate servadki olid lillepeenratega palistatud. Muidu on mehhiklaste majaümbrused ikka siledaks tambitud savi, lilli kasvatatakse ainult turistide tarvis. Et siin tesiti oli, näitas et oli tegemist tõelise turistlinnaga ja et majad olid arvatavasti välismaalastele kuuluvad.

Luis pidas turuplatsil kinni.

„Kui härrad soovivad — siit paremal on Cortes'i kuulus loss, mille ta ehitas kui ta Mehhikos asekuningaks oli — ja sealsamas peab mul tuttav mees õllepoodi ja ilm on kuum" . . .

Vanal olid silmad punased peas, ilmselt oli ta eile õhtul veidi tequila-tünni piilunud Nüüd pea lõhkus ja kõri kuivas. Aga hea küll, olime nõus, külm õlu kulus meilegi ära. Vaatasime aknast — loss oli tõesti vägev, sambad ja tornid nagu Tarragonas. Läheme siis võtame vähe keelekastet seal kuulsas ja ajaloolises kohas.

Aga nii nagu autost välja astusime, olime müügimeeste poolt ümber piiratud.

„Sombreros, Senores? Ponchos, camisadas, zapaats, flores?" ja nii edasi ja nii edasi, pakkudes kübaraid, särke, jakke, lilli ja teab mis veel. Suure vaevaga rajas Luis meile nende vahel teed, et meid lähedasse keldrilokaali toimetada. Siin olid vahutavad õllekruusid laudadel ja suured veinivaadid seinte veeres. Luis viis meid leti äärde ja tutvustas seal omanikule.

„Ramon — need siin on mu sõbrad Kanadamaalt . . mitte ainult amigos, said aru, vaid ka companeros! Seepärast anna meile oma kõige peenemat sorti õlut ja ka pisut kehakinnitust. Chuletas de puerco y papas fritas y cerveza, mucho cerveza!" Niiviisi, ta tellis meile sealihakotlette praekartulitega, ja muidugi õlut.

Panin tähele, et ta ütles praekartulite kohta „papas" — Hispaanias olid need „patatas". Ja õlu, cerveza, oli hääldatud kõva ss-iga, sservessa, Hispaanias öeldi — thervetha. Barcelona kandis veel — sservetha. Panin kõrva taha — teinekord ehk on tarvis mehhiklast mängida.

Seekord ei lasknud Luis meil maksta, ütles et küll ta ise õiendab. Aga see jäi vist niisama orastе peale, sest ma ei näinud, et ta oleks Ramonile raha annud — vanade sõprade asi. Sõime oma chuleta'd ära — ja õige head olid need, paistis olema selle kandi spetsialiteet — jõime õlled ja olime jälle valmis edasi sõitma, Mehhiko pealinna poole.

„Kuule, Luis," noomisin ma teda kui uuesti autosse istusime, „sul ei pruugi endale meie pärast kulusid teha, jõuame ise maksta." Aga Luis viibutas suureliselt käega.

„See on h'okei — et teil ei pruugiks Nõukogude Liitu tagasi minna ja rääkida, et Mehhiko seltsimehed ei ole külalislahked."

See oli ju väga liigutav, tahtis ta niiviisi oma eilse äraandlikkuse tagasi teha? Või käitus ta niiviisi Camarada Suarez'i käsul? Aga hea küll, kingitud hobuse suhu ei pidanud vaadatama.

Sõitsime veel tubli tüki läbi mägede, siis hakkasime orgu laskuma. Autoaknast nägime Ciudad Mexico't oma jalgade ees. See linn näis koletu suur, ei olnud tal kuskil otsa ega äärt.

„See on suurem kui New York!" hõikas Kiiv.

„Siin linnapiirkonnas elab 12 miljonit inimest, senores," selgitas Luis. „Nendest umbes pool miljonit elavad nagu inimesed, paarkümmend tuhat elavad nagu — ütleme — inglise lordid, kuna ülejäänud elavad nagu loomad — si, senores, nagu elajad! Neil ei ole veevärki, solgiveetorusid, tänavavalgustust, kõnniteesid, tänavasillutist. Nad töötavad kümme-kaksteist tundi päevas, söövad maisikooke ja külmi ube. Ja teevad lapsi — just nagu ma ise, senores."

(Järgneb)

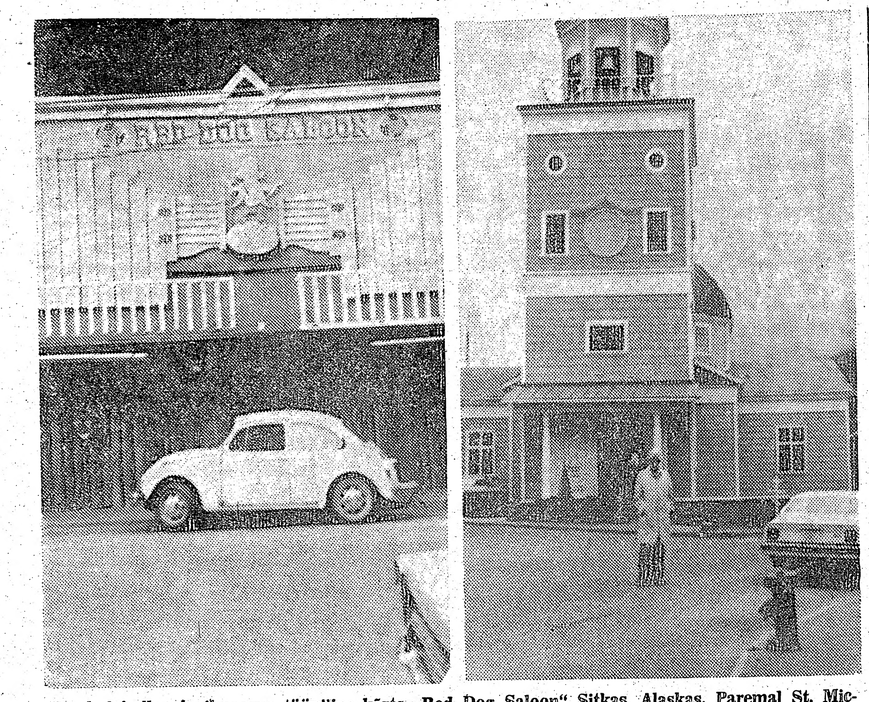

Vasakul kullapalavikuaegne tüüpiline kõrts „Red Dog Saloon" Sitkas, Alaskas. Paremal St. Michael's Cathedral Sitkas, Alaskas, milles rohkesti hinnalisi kunsti- ja väärisesemeid. Ehitatud venelaste poolt 1848. a. ja linnarahva poolt pärast tulekahju 1966. a. uuesti restaureeritud.

Ly Parma reisimärkmeid

Reis kontrastide ja uudsuste maale

„Lõhekala-pealinn" Ketchikan

Meie esimeseks peatuseks laevasõidul on Ketchikan, mida paljude aastate eeskujul endiselt maailma „lõhekala-pealinnaks" nimetatakse. Nimi räägib iseenda eest, aga kalaliike on teisigi, mida sealne meri rikkalikult pakub. Kalurite rõõmuks ja piirivalvele nuhtluseks on kalastusõigus viidud nüüd kuni 200 miilini rannajoonest, mis keelab võõraste laevade sissetungi.

Oma 11.000-lise elanikearvuga on Ketchikan Anchorage ja Fairbanksi järele Alaskas kolmas linn suuruselt, mis väikesest kalurikülast umbes 1885. a. paiku esimese konservitööstuse asutamise järele linnaks hakkas kujunema. Kuigi peatulualaks on praegugi kalapüük, on sellele lisandunud veel vastavas järjekorras metsatööstus ja turism, kuna sajandivahetuse moehaigus kullaotsijate ja kaevanduse näol hoopis kahanenud on. Lõunapoolt Alaskasse tulejaile on Ketchikan esimene suurem asula — põhjast siiapoole vaevalt inimesi liigub — ja nii on ta turistidele paratamatuks kokkupuutepunktiks.

Ketchikan on alati olnud ainulaadne. Aastaid ja aastaid on sinna ainukeseks ligipääsemise võimaluseks olnud veetee, hiljutiselt ehitatud lennuväli, mis asub linnalähedal saarel, ei ole aga veel Ketchikaniga silla abil ühendatud ja nii tuleb õhuteelgi tulles viimane reisiosa linna saabumiseks teha veeteed pidi Abnaki parvega.

Kui alaskalased kiidelda armastavad suurima, pikima, kõrgeima ja muu imponeerivaga, siis Ketchikani eriline ainulaadsus on ta suurim sademete hulk. Suvel olevat nii, et kui just parajasti vihma ei saja, siis on vihmasadu iga minut oodata ja aastane keskmine sademete hulk on 14 jalga. See on suur hulk vett ja sellega ollakse harjunud. Kasu on tast nii palju, et metsakasv on lopsakas, metsatulekahjud sealjuures aga peaagu olematud.

Meie sealolekuks oli antud oivaline ilm. Kahenädalalise vihma järele säras päike selgest taevast ja keegi ei osanud ära arvata, milleks meile selline erakordne õnnistus osaks saanud oli.

Ketchikan — õnnelik kombinatsioon minevikust ja olevikust — asub Deer Mountain mäeaheliku kaldaserval, laiuseks vaid viis tänavablokki, pikkust selle-eest 10 miili, mis asula kasvamisega veelgi edasi venib. Huvitav on ka see, et pärismaalasi leidub siin kõiki: eskimosid, indiaanlasi mitmest suguharust ja aleuute, uustulnukaid-valgenahalisi siiski kõige enam.

Kuna päike nii kutsuvalt säras, käisime kuulsas Saxman-Totem pargis, kus on indiaanlaste originaalseid ja suuri tootemposte (totem poles) üheskoos rohkem kui kuskil mujal maailmas.

Vaatamata tihedale ekskursioonikavale jõudsin külastada ka kohapealset teatrietendust, melodraamatilist satiiri „The Fish Pirate's Daughter" Frontier Saloonis, mida olevat mängitud juba üle 250 korra. Vaatamata eelreklaamile on etendus nõrk, esinejad väga halbamatöörlikud ja rõhku pandud nilbuste ja rõvedate esitamisele. Pilet tunniajalisele etendusele maksis $5.00 ja äri sellest oli igaljuhul hea.

Juneau

Juneau on Alaska pealinn ja meie järgmine peatus. Kuigi päevakorral on Alaska osariigi pealinnaks muuta asula enam maa keskel, kas Fairbanks või Anchorage, on Juneau elanikud kindlad, et ei kumbki eelmainituist annaks pealinna-au juba rivaliteedi tõttu teisele ja nii tuleks uus pealinna hoopis kuskile nende vahemaile päris uuena asutada. Sellest võiks vaid kujuneda Brasiilia taoline kunstlikult loodud üksiklinn, mis juuri ei võta ega edenema ei hakka ja selles ollakse vägagi teadlik. Nüüd on Juneau Ketchikani linnarahva arvates kavalal kombel oma rahvaarvu suuremaks tõstnud kui õigus, liites endaga kõrvalsaarel asuva sõsarlinna Douglase. Nõnda loodab siis pealinn Juneau suuruselt kolmandale kohale saada senise Ketchikani asemel.

Juneau on väga mägine, sellest saanud hüüdnimigi „Little San Francisco". Maakonnalinnana on siin mitmeid nägusaid valitsushooneid, üks neist koguni 10-korruseline ja elanikkonnast ⅔ töötab governmenditöödel. Suur ja lai maantee viib Mendehall Glacieri juurde, kuid mitte sealt enam edasi ja nii on Juneau endist viisi ainuke pealinn, milleni pääseb vaid vee- või õhuteed pidi. Üldiselt on Alaskas palju eralennukeid ja iga 40-nes inimene elanike koguarvust on piloot. Seda on raske uskuda, ent sama vastuse saan ka teisalt pärides.

Töötasude kohta andmeid kogudes selgub umbes järgmist: puusepp saab $22.00 tunnis, torustikuparandaja $28.00 tunnis, sekretäri algpalgaks on $1000.00 kuus, millele inflatsioonimaks juurde tuleb arvestada. Poes müüja ütles oma palgaks saavat vaid $4.50 tunnis.

Juneaus on ka üks University of Alaska osakondi Auke Lake lähedal, Auke järv iseendast on väga kaunis ja eriline on üldtuntud Log Chapel, mille esiosa on klaasist ja imeväärse vaatega järvele.

Lõhepüük on siingi sport ja tuluallikas, kuigi lõhejooksu jõgedesse on oodata alles kuu või paari pärast. Küll aga mainitakse, et suurim ja kaalukaim lõhe 126 n. on püütud Juneaus.

(Järgneb)

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1912, Royal Trust Tower,
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1E7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR, C.A.
Chartered Accountant
725 Don Mills Rd. Suite 402
Don Mills, Ontario
483-6308, 429-4944

Heino Jõe

Eesti naiste hõbedast rinnahoidjad

Tapetud puujumalate haavadest ei jooksnud verd

Lennart Meri „Hõbevalge" toetub kirjalike materjalide osas sageli araabia allikatele. Araablased reisisid palju ja kirjeldasid oma reisimuljeid ning nähtud asju erakordse asjalikkusega, lisamata kristlikele kirjameestele omast hinnangut: kas nähtud asi või sündmus on jumala meelepärane või mitte. Sellest hoolimata oli kultuuride ja arusaamade erinevus tolleaegses maailmas nii markantne, et kirjeldustesse sattus paratamatult mõttelisi vigu. Hilisemad tsiteerijad võisid neid puhta kullana võttes kujundada läbi sajandite kestnud valeinformatsioone. Üks taolisi on rinnahoidjate probleem — eesti naised kasutasid neid juba mitutuhat aastat tagasi ja need olid metallist.

Hõbevalge veeteel toimunud kohtamisi põhjamaadelt tulnud laevameestega on kirjeldanud noor haritud araablane Ibn Fadlan. Aastal 921 saadeti ta Bagdadist suure saatkonnaga Volga keskjooksule Bulgarite segarahvusest riiki majandusliku toetuse hinna eest islami usku pööratma (kas pole ehmatavalt tänapäevane poliitiline manööver?). Ibn Fadlani tõelisest taotlusest ei tulnud midagi välja, küll aga on temalt alles jäänud palju huvitavaid ja elavaid kirjeldusi. Üks neist jutustab üksikasjalikult surnud jõuka laevakuninga matustest.

Mehele pandi kaasa kõik tööja tarberiistad, mis tal sealpoolses elus võiks vaja minna. Koduloomad, mis talle kaasa anti, tapeti. Kuna tal naist teekonnal kaasas ei olnud, siis pandi ta paari ühe laevkonda kuuluva tüdrukuga.

Surnud mehe ja tüdruku abiellumise pulmakombed on kirjeldatud peensusteni ja paljude nende sugemed esinevad eesti pulmakombestikus tänaseni.

Pärast naiseks saamist tapeti tüdruk ja surnud laevakuningas koos oma pere, vara ja laevaga põletati.

Naiste surmaminek koos meestega oli tavaline ja Liivimaa Hendrik kirjutab massilistest naiste enesetappudest, et surnud meestega teises elus ühineda. Väljaarvatud enesetapp, sobib see ka kristlike arusaamadega.

Ibn Fadlani kirjeldus on täpne.

EESTIS TEHTUD „LEIUTIS"

Eksimusi esineb ainult ühe või teise toimingu põhjuste hindamisel või kommenteerimisel. Õnneks teeb ta lisandeid suhteliselt vähe. Ta kirjeldab blondisi, sinisilmseid ja sihvakaid laevnikke ja nende (meeste ja naiste) riietust üksikasjalikult. Kuna see ajaliselt ulatab tublisti kaugemale meie rahvariiete vanusest, siis langeb kirjeldus kokku ainult tublisti vanemate rabaleidudega. Meeste puhul kirjeldatakse relvastust, naiste puhul rikkalikke ehteid ja rinnalehe või sõle küljes rippuvat pussi.

„Naiste rinnale on kinnitatud rauast, hõbedast, vasest või kullast sõõr, sõltuvalt mehe jõukusest," — kirjeldab Ibn Fadlan. Üks teine araablane nimetab seda „sõõri" vastavalt oma arusaamisele „karbikeseks" ja kasutab mitmuses — „naised kannavad rindadel karbikesi . . ."

Pärslane Amin Razi teeb mõnisada aastat hiljem sellest rafineeritud järelduse:

„Naised, vastavalt oma jõukusele, valmistavad kullast, hõbedast või puust karbikesi, mida nad lapseeast alates kinnitavad rindadele, et need oma asendit säilitades välja ei veniks".

Eestlaste leiutatud maailma esimene rinnahoidja ongi valmis.

Mõistelisi kukerpalle on teisigi ja Lennart Meri selgitab neid usutavalt. Liivimaa Hendrikult pärineb kirjeldus, kuidas mungad raiusid saarlaste puujumalad tükkideks ja saarlased imestasid, et haavadest ei jooksnud verd. Hendrik nägi selgesti, et pealtvaatajad imestasid. Miks nad imestasid, seda ta ei näinud. Animistlik hingedeusk, mis sel ajal valitses, kasutas sümboleid, talismane ja maagilisi esemeid, mida ei tarvitsenud tõelisteks pidada. Nii võisid saarlased imestada munkade naiivsust, kes arvasid sümbolite hävitamisega võivat tegelikke hingesid hävitada. Võta kuidas soovid!

POLIITILINE „TRÜKILUBA"

Iga Nõukogude Liidus trükitav raamat peab mingil määral teenima poliitilist eesmärki. Kui raamat on kirjutatud näiteks kasside hingeelust, siis leidub eessõnas kindlasti märkus, et pärast kodanlise võimu kukutamist on kasside hingeelus nenditud tugevat paranemist, loomakesed on hoopis vähem salakavalad. See on n. n. poliitiline „trükiluba" — õigustus raamatu ilmumiseks.

Lennart Meri raamat — mitmeti erinev — ei esita „trükiluba" algleheküljegel, vaid hoopis raamatu lõpus. Vahvate eesti meremeeste loetelu raamatu viimastel leheküljegel nimetab neid eestlasi, kes Vabadussõja ajal jäid nõukogude poolele ja sooritasid seal mehetegusid meresõduritena ja Jäämere uurijatena.

Kaks neist — Jaan Green ja August Rull, mõlemad suurtükiväe-ohvitserid, saavutasid Nõukogude Liidu mereväes koguni admirali auastme.

Endastmõistetavalt on selle raamatu eesti merekangelaste nimestikust puudu kõik need mehed, kes 1918—1920 jäid Eesti Vabariigi poolele. Eesotsas admiral Johan Pitkaga oli meil terve rida vapraid eesti meremehi, kes eimillestki ehitasid üles Eesti mereväe ja kelle osa Vabadussõja käigu kujunemises olevat koguni liiga tagasihoidlikult hinnatud.

See ei ole Lennart Meri süü. Nii nagu Liivimaa Hendrik tolleaegse katoliku kiriku ametiisikuna oma kroonikas teatud asjadest pidi vaikima, nii peab vaikima ka Lennart Meri Nõukogude Eesti kirjanikuna.

Mina võin küsida nii Hendriku kui ka Lennart Meri (meeste vahet on 750 aastat) eest: „Kas ja millal tuleb aeg, et tõde ja inimese tähtus on suurem poliitilisest võimust?"

„Hõbevalge" on parim raamat selgitama, et ühe teose hindamisel ei ole tähtis selle kirjutamise ega trükkimise koht, vaid ainult raamatu sisu. „Hõbevalge" on tegelikult poliitiline „lugemisluba" pagulaste jaoks Nõukogude Eesti kirjandusele. See on nii, kui tahame ja julgeme veidi oma ukseesist pühkida.

Kahju, et seda raamatut saavad lugead ainult väga üksikud pagulasnoored, kellele see just ära kuluks. Ligi 500 leheküljе tihedat teksti tugevas (ja meeldivas) kompressstiilis on midagi muud kui „Kevade" I, mille poolsundusliku lektüürina võid pagulasnoorele pihku pista. „Hõbevalge" lugemisel võib isegi paguluses kasvanud noor eesti haritlane „ära surra".

Eestluse elujõu viis põhialust . . .

(Algus lk. 2)

Kui ajalehed vaikivad teie kohapealse elu olematuks, siis kaob ka teistes keskustes olevatel eestlastel teiega kontakt. Meie organisatsioonid peaksid selles osas rohkem algatust üles näitama, et seda lünka täita.

Kuid kas käiks see meile üle jõu kui me kõik, kellel veel ajalehte ei ole tellitud, selle Vancouveri Eesti Päevadel tellime? See oleks oluline, konkreetne ja eeskujuandev samm.

Meie käes on mitmesugused tehnilised sidevahendid: kasetthelilindistajad, valguspildid, HAM raadio jne. Kasutame neid võimalusi.

Midagi ei ületa aga isiklikke kokkupuuteid.

Kuna väga palju noori abiellu-vad muulastega, siis peame enestelt hakkama küsima, mis on eestlaste omavahelise armumagneediga viga. Peaksime niisuguse rohu leiutama mis paarid kokku tõmbaks ja kokku jätaks.

Sidestus teiste eestlastega üle maailma, kaasa arvatud eestlased Kadu-Eestis, on aidanud meid tunda ühise Globaalse Eesti perena.

Ja lõpuks peab meil olema side ja koostöö väljaspool meie kultuurigruppi olevate inimestega. Trenti juhtkonna seminaris paar kuud tagasi leidsid noored, et tuleks katsuda ühiskondades, kus elame, head teha. Siis tehakse ka meile head tagasi ja meie sõnal on rohkem mõju. Poliitilised organisatsioonid on arendanud plaanikohasemalt sidemeid välissektoris, kuid kas meie seltsid on teinud palju meie sidemete ja mõju laiendamiseks kanadalaste ja ameeriklaste juures? Me saaksime palju enam teha.

Viiendaks ja kõige olulisemaks Globaalse Eesti jõuks on meie rahvuslik isetegevus.

Mida rohkem on meie inimesi seotud rahvusliku isetegevusega ja selle plaanitsemisega, seda tugevam on meie kogujõud.

Peame alati midagi uut otsima, muidu oleme nagu käimaunenud veskid.

Meie ühiskonnas on mitmel pool tundemärke nagu läheks meie töö edasi vaid vana inertsi mõjul. Peame oma organisatsioonide töömeetodeid ajakohastama. Kuna meie suurearvulise põgenikpõlvkonna lainehari on 60. aasta piires, siis peaks meile ilma kahtluseta selgeks saama, et

rahvusliku töö kõige tähtsamaks küsimuseks praegu on uue juhtkonna pealekasvu eest hoolitsemine.

Me oleme Ida-Kanadas selle tööga alanud ja enne siiasõitu teatas mulle Ontario kultuuriminister, et ka Ontario provints on otsustanud meid toetada. Ma tean, et umbes samasuguseid seminari mõtteid on väljendanud teie Lääneranniku Eesti Seltside Liidu juhtivad inimesed ja et praktilise sammuna leiabki aset peale neid pidustusi noorte kokkutulek Mäeotsal.

Kui me vaatame tagasi sellele, mis on meie jõudu siin läänes kõige enam kasvatanud, siis võime kahtlemata vastata — Eesti Päevad. Lääneranniku eestlaskond USA-s ja Kanadas on oma pidustustega elaval hoidnud eesti tuld. Alati on olnud põhjus laulda, rahvatantsu lüüa, võimelda, väliskontakte tihendada, nõu pidada jne. Te olete seda siin teinud keskuste vahel järjekorras. Nii on ka korraldamise raskused olnud kergemad kanda. Ka on teie Liit selle tõttu dünaamilisemalt tegutsenud. Sama märkame teiste roteeruvate liitude juhatuste juures. Teised liidud, kes seda teinud ei ole, võiksid siit midagi õppida.

Küsime ka kus oleks eestlus praegu kui me poleks 1957 hakanud korraldama Põhja-Ameerika Eesti Päevi. Need viisid meid Ülemaailmsete Eesti Päevadeni. Need kokkutulekud on väga palju meie usku ja jõudu kasvatanud.

Nüüd ootame kõik põnevusega võimast Põhja-Ameerika eestlaste lendu Rootsi 1980. See reis on meile Rootsi kodumaa läheduse tõttu nagu palveränakuks.

Ma olen kindel, et see saab olema ka vabaduse mere või Läänemere taga olevale eestlaskonnale oluliseks teadmiseks sellest, et oleme ikka Eesti vabaduse sõdurid. Aga me teame ka, et nemad on vabaduse sõdurid ning teevad seda palju raskemates tingimustes kui meie siin. Jah, nad peavad võimule kiitust andma.

Globaalsed eestlased võitlevad täna väiksemates, kuid teadlikemates vastupanu ja võitlusgruppides.

Selleks vajame vastastikust innustust, toetust ja seda lillesidet, millega Juhan Liiv ennast ja eesti rahvast kodumaaga kokku tahtis siduda. Vajame oma tööks Jumala õnnistust.

Canadian Broadcasting Coporration tegi I Ülemaailmsetest Eesti Päevadest filmi nimega Esto '77. Selle lõpuossa nad olid kokku pannud stseene, mille nad olid teinud Tallinnas Nõukogude võimu külalistena ja Torontos Eesti Päevadel.

Need stseenid näitasid eestlasi siin ja seal. Näitasid rahvast laulmas mõlemal pool ookeani. Näitasid laulmas armastusest kodumaale, vabadusele ja õnnele.

See rahva laul ei ole lõppenud ja me kuuleme seda ikka ja jälle oma südameis. Me kuuleme seda laulu siin, XIII Lääneranniku Eesti Päevadel Vancouveris 1977.

Tuuled, viige meilt Vancouveris tervitusi kõikidele eestlastele Globaalses Eestis ja paitage nende palgeid kellel on raske olla! Tuuled minge üle meie võitlusväljade ja haudade, meie tunnete pühakodade! Meie, eestlased, ei kao! Meie vaim ei kao! Meie ei tohigi kaduda ja lasta kustuda tuld, millest uus vaba ja uhke Eesti kord jälle tõuseb!

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Teisipäeval, 19. juulil 1977 — Tuesday, July 19, 1977

KIREV MAAILM

NEW YORK — Jimmy Carter, Gerald Ford ja Henry Kissinger on pealinnas Washingtonis arvukate vallaslaste isad, kirjutab „Playboy". Washingtonis on nimelt seadus, et vallasema võib lapse isana kirja panna ükskõik keda, kui ta tahab last adopteerimise korras ära anda. Kui vallasema ei tea isa nime anda, tekib asjaajamisel raskusi, mis võivad kesta kaua aega. Seepärast vallasemad „laenavad" isanimesid tuntud isikutelt. Vallaslaste asjade kohtunikud ei nõudvat sel juhul vallasemalt kunagi piinlikke üksikasju protokollidesse, kui isana esineb tuntud nimi.

NEW YORK — Mineola kohtunik H. Kalinowski hakkas noomima politseinikke kohtus, kes olid arreteerinud joobnud nooruki autoga kihutamise pärast, leides selle arreteeritu juurest uimastussigarette. Kohtunik kurjustas noore inimese „tagakiusamise" pärast ja ütles: „Mis ta pidi siis tegema Hoidma oma udused silmad kiirusenäitajal või?" Sama kohtunik laskis 2500-dollarilise kautsjoni vastu vabaks kuritegeliku süütaja, kuigi prokurör nõudis $15.000 suurust kautsjoni, sest süütaja on varemgi politsei käest põgenenud. Kohtunik: „Põgeneb, siis põgeneb. Meie jaoskonnas on siis üks kurjategija vähem."

NEW YORK — „Mafia" sõna palub kuberner Carey mitte enam kasutada, kuna see solvavat itaallasi. Mafiaks kutsutakse teatatavaid gänge, millede liikmeskonnas on rõhuvas enamuses itaalia nimedega tegelased.

WASHINGTON — USA välisministeerium teatab, et diplomaatiline vahekord USA ja kommunistliku Kuuba vahel seatakse osaliselt jalule 1. sept. alates. Kumbki riik saadab teise pealinna 10 diplomaatilise teenistuse ametnikku, kes alul jäävad töötama mõne sõbraliku riigi saatkonna hoones.

ADDIS ABEBA — Eitoopias demonstreeriti rahvale esmakordselt uut 112.000-mehelist sõjaväge. Sõjavägi on Põhja-Korea vormiriietuses ja omab N. Vene relvastuse. Üksuste lippudeks on veripunased lipud vastava väeosa embleemiga.

NEW YORK — Koertejalutamisel New Yorgis ja Buffalos peavad koeraomanikud ise puhastama koerasõnniku, otsustas osariigi senat häältega 31:22 vastu. Alamkojas tehti samasugune otsus juba varem. Seadus ootab nüüd vaid kuberneri allkirja. Kuivõrd selle määruse täitmist nõudma hakatakse, selgub tulevikus.

MOSKVA — 19. juulil peetud valimistel oli vanimaks kandidaadiks 142-aastane Medjid Agajev Kaukaasias asuvast Tikjabandi külast. Ta oli juba teist korda sellise au osaline, kuna tal olevat vanust arvestades „tarku nõuandeid küla arengu heaks".

WASHINGTON — Esindajatekoda võttis häältega 225:157 vastu otsuse, millega piiratakse president Carteri plaani koolilaste bussidega elukohast kaugetesse koolidesse transportimiseks neegrite ja valgete vahel arvulise tasakaalu saavutamiseks.

BONN — Kaks tüdrukut keda oli peetud peagu kogu nende elu nelja seina vahel koduses arestis, vabanesid maikuu keskpaiku. Tüdrukud oli peetud kindlalt kodus, kuna nende vanemad kartsid, et lapsed haigestuvad kui lähevad välja. Vanem tüdrukuist Eeva-Ingeborg Kolb oli 19-aastane, kes on ainult kuus päeva kogu oma elu kohta koolis käinud. Ta ja ta õde 12-aastane Heidemarie olid möödunud aasta jooksul ainult hetkeks näinud pilti välismaailmast, kui nende vanaisa oli käinud nendega koos äris.

Kalifornia ühislennu puhul paistsid eestlased silma just selletõttu, et paljud naised kandsid eesti rahvariideid. Pildil grupp eestlasi lennujaamas. Foto: Barbara Paup

Täna on juttu

Jäämäed häirivad laevaliiklust Atlandil

Ühendriikides on rajatud asutus jäämägede liikumise kontrollimiseks

Äsja jooksis Kanada parvlaev Kanada idarannikul jääpangale ja hukkus. Kuigi inimohvreid polnud, oli materiaalne kaotus suur. Öeldi, et pärast „Atlantic'u" hukkumist oli see esimene selline katastroof kuna jäämägede liikumise üle on peetud hoolsat valvet. Ameerika jäämägede kontrollorganid ongi andnud ülevaate jäämägedest, nende liikumisest ja valvest.

„Jäämägede aasta 1975 oli kerge," seletas Ameerika jäämägede kontrollasutus. „Ükski liikuvaist jäämägedest ei põhjustanud ohtu või tekitanud kahjustusi Atlandi tähtsamaile laevateede liikujaile."

Sadakond jäämäge olid siiski jõudnud põhjast liikuda 48 laiuskraadist lõunapoole. Õnneks oli kiiresti nende jälile saadud ja nende liikumist suure hoolikusega jälgitud. Teated jäämägedest tulid kauba- ja kalastuslaevadelt, sõjalaevadelt ja jäävalve teenistust sooritavailt rannalaevadelt. Suured neljamootorlised lennukid on hoolitsenud õhuvaatluse eest.

Ka merevee soojuse mõõtmised osutuvad tähtsaks, mitte jäämägede juuresoleku avastamisel, vaid hõlbustavad nende lõppjärgu arvestamist.

Aastal 1975 teostasid 11 laeva jäämägede kohta tähelepanekuid ja andsid sellekohaseid teateid. Nii nägi mootorlaev „Atlantic Span" 166 jäämäge Atlandi põhja- ja loodevetes Ameerika ranniku läheduses. Aasta lõpul väljaantud aastaraamatus paluti jälle kõiki 40—50 laiuskraadi ja 42—60 pikkuskraadi vahel sõitvaid laevu teatama iga tunnni jooksul raadio kaudu oma laeva koha, kursi, nähtavuse, õhu- ja merepinna soojuse, tuule suuna ja kiiruse ning võimaliku jäämägede esinemise. Sel viisil saadud teated kogutakse miljoni ruutkilomeetri laiusega alalt.

Kõik selline tegevus algas „Titanic'u" hukkumisega 15. aprillil 1912. a. kui suur reisilaev hukkus jäämäe otsa sõites viies merepõhja 1500 inimest.

Selle järel alustasid laevasõidumaad koostööd jäämägede ohu tõrjumiseks. I maailmasõja süttides 1914 katkes juba alanud koostöö, mida aga kohe sõja lõpul jätkati. Ligi 20 maad on nüüd selles tähtsas töös osalised kas rahaliselt või muul viisil. Olulisem osa merel ja õhus tehtud vaatlusist on olnud Ameerika Ühendriikidel ja Kanadal.

50 aasta jooksul on jõutud koguda üsna täpseid teateid sellest, kust Põhja-Atlandil esinevad jäämäed on pärit.

Gröönimaa lääneranniku jääväljad „sünnitavad" neid aastas umbes 7500.

Keskmiselt 380 pääsevad sulamata, randumata või rikkumatult Newfoundlandi lähedale ehk 48. laiuskraadile. Neist 35—40 liiguvad üle madalikkude või neist mööda kuni 42. laiuskraadini, kus „Titanic" oma esikreisil otsa leidis.

Jäämägede arv vaheldub aastati ja mere uurijad pole veel leidnud usaldavat alust pika ajavahemiku jooksul tehtud tähelepanekuile. Tippaastaks oli 1929, mil Rahvusvahelise Jääpatrulli valvelaevad ja muud laevad nägid 48. laiuskraadist lõuna pool 1351 jäämäge, aga aastal 1961 ei ühtki.

Jäämägede kontrollija Robert Clasby on tõdenud, et jäämägesid ei saa usaldada.

Ühe päevaga see võib liikuda 8 km lõunasse, aga järgmisel päeval juba 60 km.

Merevooludel ja tuultel on siin tähelepandav osa. Mida suurem jäämägede „purjepind", seda kiiremini tõukab tuul neid edasi.

Meresõidu ametite ja meresõitjate koostöö on olnud tulemusrikas, aastate jooksul pole vaatlusalal kaotatud ainsatki laeva, mil jäävalvet on pidevalt täisajaga teostatud. Ilma selle valveta oleks kindlasti ohvreid olnud.

Ühendriikide Naval Oceanographic Office'i poolt 1972. a. suveks väljaantud Põhja-Atlandi mereteede kaardil (Pilot Chart) on mitmevärviliste joonte ja märkidega, väikeste punaste kolmnurkade ja rõngastega märgitud jäämägede asukohad. Kolmnurgad tähendavad mägesid, rõngad sulamisel olevat jäämäe vormi, mida ingliskeelsena nimetatakse „growler'iks"; viimane tekitab mürinat, mis tuleb sellest, et jäämägi pidevalt puruneb väiksemaiks osadeks.

Kaardil on aastaarvudega märgitud need jäämäed ja sulavad vormid, mis on külmade ilmade, kõvade põhjatuule, merevoolude või jäise merevee kaudu sattunud otse Euroopa-Ameerika laevateele.

Mõnede jäämägede rännakud on imetlust äratavad. Üks 1907. a. Bermuuda randa peatunud jäämägi sooritas 2500 km teekonna. See on otsest silmateed arvestades. Tõelisuses oli rännak palju pikem. Merevoolud ja tuuled põhjustasid käänakuid. Arvestus 2500 km põhineb sellele, et jäämägi oli pärit kusagilt Lääne-Gröönimaa keskkohast.

Veel imelikuma reisi lõunasse tegi üks sulamisvormis olev „müriseja". Selle elutee lõppes 1926. aastal kolmsada km Bermuudast kagus ehk umbes Florida või Kanaaria saarte laiuskraadil.

1886. a. kohati jäämäge päevase laevamatka kaugusel Inglise Kanalist läänes, kui see oli läbinud Golfi hoovuse ja ületanud Atlandi.

„Titanic'u" hukkumiskoha kõrgusel või vähe sellest lõunasse on aastakümnete jooksul (1907—1934) kohatud kaheksat jäämäge või lagunemisolukorras olevat „müriseja t".

Võib mainida, et „Titanic'ul" oli erakordselt halb õnn, kuna ta sattus just sellele saja meetri pikkusele kohale, mis tähendas laevale kokkupõrget ja hävingut. Samal 1912. aastal teine jäämägi lõpetas oma päevad Newport News'i ja Norfolk'i kohal Ameerika idarannikul.

Arvestatakse siiski, et jäämägede „eluaeg" võib olla kuni 3 a. Kõrgeim jäämägi oli olnud 550 jalga ehk 165 m. Umbes seitsekaheksandikku sellest massist on veepinnast allpool.

Kui Soome mootorlaev „Finnmaster" käis 1974. a. P.-Ameerika arktilisel merealal, kohtas ta arvukalt jäämägesid nii minnes kui tagasi tulles. Minekul Newfoundlandist põhja poole 50. laiuskraadil oli umbes 100 jäämäge ja nende ümber lahtimurdunud „vasikaid", millest tuli ringi teha mööduda.

Tagasitulekul Baffinamaa ja Labradori kohal polnud püsivat merejääd, kuid seal oli lugemata arvul jäämägesid.

Öösd hakkasid pimenema ja pikksilmaga võis neid näha juba paarikümne miili kauguselt.

Ükskord aga tahetakse hakata põhjapoolset mereteed rohkem kasutama ja selleks on vaja veelgi suuremat jäämägede tundmist.

Nalja

Ivan Ivanovitsh on laevalt ära hüpanud ja uudishimulikud lääne ajakirjanikud küsitlevad teda.

„Kuidas on elu Nõukogude Liidus?"

„Ei tohi kaevata," kõlab vastus.

„Aga palkadega? On need head?"

„Ei tohi kaevata."

„Ja korteriolud? On need vastuvõetavad?"

„Ei tohi kaevata."

„Kõik tundub ju Nõukogude Venes olevat rahuldav. Miks te siis ära hüppasite?"

„Ei tohi kaevata."

*

Otto kihlub ning teeb tingimuseks, et seda ei tohi keegi teada. Paar päeva hiljem ütleb pruut Ottole:

„See on lihtsalt tore salaja kihlatud olla, Otto. Kõik minu sõbrannad kadestavad nüüd mind."

Venelased tühistasid sõjalised lepingud Egiptusega

KAIRO — Egiptuse president Anwar Sadat ütles möödunud nädalal, et Saudi-araablased ja nende raha on Egiptuses teretulnud, kuna venelased ei ole. Saudi-araablased on teretulnud sellepärast, et nad on finantseerinud Egiptuse relvade oste viimasel viiel aastal ilma, et Egiptus oleks maksnud ühtki penni.

Venelased on langenud praegu egiptlaste põlu alla kuna nad tühistasid kõik sõjalised kokkulepped Egiptusega. Kättemaksuks Sadat keeldus alla kirjutamast uuele „sõpruslepingule" Moskvaga.

Küsimus selle üle, kes peaks maksma Egiptuse sõjaväe kulutused, algas 1970 kui veel viimane president Gamal Abdel Nasser külastas Moskvat ja

talle öeldi seal, et egiptlased peavad maksma sularahas oma relvade eest.

Egiptus pöördus siis oma naabrite, Liibia ja Kuwaiti poole. Esimene lubas 10 miljonit dollarit, teine 5 miljonit. Saudi-araablased tulid juurde möödunud aastal oma viieaasta plaaniga.

Sadat oma Araabia Sotsialistliku Liidu koosolekul peetud neljatunnilises kõnes nimetas N. Liitu selle eest, et viimane on keeldunud uusi relvi müümast ja senistele tagavaraosade andmist. Viimaste osas oli egiptlastel kokkulepe olemas. Venelased olid egiptlastele öelnud, et ärgu nad küsigu neid jälle.

Ühendriikide sõjajõudude ülem külastas Soomet

SODANKYLÄ — Juunikuu keskpaiku külastas Soomet Ameerika Ühendriikide sõjajõudude ülem kindral George S. Brown, külastades soome sõjaväge. Ta oli väga huvitatud soome partisanide tegevusest, mida Lapi Piirivalve ja Lapi Jäägripataljoni sõdurid näitlikult demonstreerisid.

Browni ette libises suuskadel suvekuumuses lumeriietuses jääger, kes kandis täit sõjaväevarustust. Paari saja meetri pikkune rada oli rajatud läheduses „säilitatud" lumest.

Kuumuses esinevat suusatajat ei näidatud ajakirjandusele kuna suusatamise demonstratsioon ja võitluslaskmised peeti salajasteks.

Suuremaid jäägripataljoni demonstratsioone said ka ajakirjanikud jälgida. Tankid müriseid. Fouga-Magister lennukid ulgusid ja rünnakrelvad podisesid. Mõned suuremad plahvatused süütasid mõnes kohas metsa põlema, mis peatselt aga kustutati.

Lapi piirivalveüksus näitas kuidas reservväelasi treenitakse partisanideks, kes tegutsevad vaenlase tagalas. Demonstratsioonil jäeti üksus koos koertega vaenlase maa-alale, kus see liikus kõiki oma jälgi peites ja miine asetades.

Lõkke aseme kohale pandi lahkudes sammalt ja selle kohale asetati noor kuusk „kasvama".

Äkki üllatas Browni saatkonda maa-alusest koopast välja hüppav partisan, kes võib pikemat aega täiesti märkamata olla sellises varjualuses koos oma varustusega.

Pärast külaskäiku Soome sõjaväe juurde, kus ta vastuvõtjaks oli Soome sõjavägede juhataja kindral Lauri Sutela, pakkus Soome president U. Kekkonen talle lõunasöögi.

Kindral Brown tuli Ameerika Ühendriikidesse tagasi „tugevasti varustatud" Soome relvadega: talle oli selle aja jooksul kingitud kolm soome pussi.

Romaanivõistlus debüteerivaile kirjanikele

(CANADIAN SCENE) — Toronto kirjastus McClelland & Stewart on välja kuulutanud romaanivõistluse debüteerivatele kirjanikele, kusjuures auhindadeks on ette nähtud 50.000 dollarit ja autoritasuks 40.000 dollarit. Võistlusega on liitunud ka kirjastused Little, Brown Ühendriikides ja Andre Deutsch Inglismaal. Võistusest saavad osa võtta ainult sellised isikud, kes varem pole kirjutanud kirjastatud romaani ning kes on Kanada kodanikud või maandunud immigrandid. Romaan peab sisaldama minimaalselt 60.000 sõna ning teoste sisseandmise tähtajaks on 31. detsember 1977. Võistlust kavatsetakse jatkata vähemalt kolme aasta kestel.

Kreeklased seavad pomme

ATEEN — Möödunud neljapäeval plahvatas pomm American Express kompanii ukse ees ja purustas aknad, samuti ühe ameerika professori auto pandi põlema. Teine pomm pandi Ameerika Ühendriikide sõjaväe posti laoruumi, aga see ei plahvatanud.

Ateena politsei avastas ühe aegsütikuga pommi Soome saatkonna aknalaua küljes. Asjatundjad tegid pommi ohutuks.

Sündmuste kalender

© Laupäeval, 23. juulil kell 9 õ. suurlaager „Kotkajärve '77" lõkkeõhtu.

VABA EESTLANE

TOIMETUS JA TALITUS

avatud esmaspäevast reedeni kella 9—4-ni.

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus väljaspool tööaega:
Karl Arro 766-2057
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE VABA EESTLASES

on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:
üks toll ühel veerul $3.25
esiküljel $3.75
tagaküljel $3.50

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:

1. **Vaba Eestlase talitus**
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70, Stn. C, Toronto 3, Ont.
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495

2. **Mrs. Leida Marley**
149 Bishop Ave.
Willowdale, Ont.
Telefon: 223-0080

„Vaba Eestlases" ilmunud Tommy Tomsoni fotosid saab tellida talitusest või tel.: 423-4558 ja 461-6916.